

‘Lees me uit, geef me door’

*Het aanbod en de verspreiding van boeken in minibibliotheken binnen de gemeente
Nijmegen*

Masterscriptie Letterkunde: Literair Bedrijf

Radboud Universiteit Nijmegen

Sharon Hiep

S1082975

sharon.hiep@ru.nl

Dr. J.J.M. Dera, Dr. M.N. Koffeman

Juni 2023

Abstract

In the last decade, we see mini-libraries receiving increasing interest from the media and from researchers. Little is known about the type of books offered in these mini-libraries and how these books circulate. What role and to what extent the owners of the mini-libraries play in this is also still unknown. To address this gap in knowledge, 40 mini-libraries were selected that were spread over eight city districts in the municipality of Nijmegen, The Netherlands. The results show that Dutch literary novels, translated literary novels, children's books and thrillers are most often offered in mini-libraries. Out of the total supply, a corresponding one third is borrowed within or after one week. 95% of all books were written in the last eight decades. The ratio between books by male and female authors is balanced. There is a significant relationship between city district and genre, but no significant relationship between city district and date of publication. Mini-library owners often choose to remove religious books, self-promotional books and outdated books from their mini-libraries. The majority of owners of mini-libraries take books from their own mini-libraries or from other people's mini-libraries for their own entertainment.

Inhoudsopgave

1. Inleiding.....	5
1.1 Hypothese.....	6
2. Theoretisch kader	8
2.1 De minibibliotheek: van vroeger tot nu.....	8
2.2 Eerdere onderzoeken naar minibibliotheeken	10
3. Inhoudsanalyse	14
3.1 Methodologie.....	14
3.2 Onderzochte aspecten in de inhoudsanalyse	16
3.2.1 Stadsdelen minibibliotheeken	16
3.2.2 Genre	16
3.2.3 Circulatiesnelheid	18
3.2.5 Gender van de auteur.....	19
3.2.6 Is de auteur levend of dood?.....	19
3.2.7 Schrijft de auteur oorspronkelijk Nederlandstalig?	19
3.2.8 Selectie materiaal in de minibibliotheeken	20
3.3 Sociaaleconomische situatie in Nijmegen	20
3.4 Verwerking van de resultaten	21
4. Resultaten inhoudsanalyse.....	22
4.1 Verwerking resultaten	22
4.2 Boekenaanbod	22
4.2.1 Genre	23
4.2.2 Statistische analyse.....	25
4.2.3 Publicatiedatum	27
4.2.4 Statistische analyse.....	28
4.2.5 Gender van de auteur(s).....	29
4.2.6 Auteur(s) levend of dood.....	31
4.2.7 Auteur(s) Nederlandstalig of anderstalig.....	31
4.2.8 Circulatiesnelheid	32
4.2.9 Statistische analyse.....	33
4.2.10 Veelvoorkomende titels.....	34
4.2.11 Veelvoorkomende auteurs	36
4.2.12 Boekenweekgeschenken.....	38
5. Enquêteonderzoek	41
5.1 Methode.....	41
6. Resultaten enquêteonderzoek	43
6.1.1 Populariteit van de minibibliotheeken volgens eigenaren.....	43
6.1.2 Motivaties voor het beheren van een minibibliotheek.....	44

6.1.3 Lenen minibieb-eigenaren zelf boeken?.....	44
6.1.4 Wat te doen met boeken die niet in de minibieb thuishoren?.....	45
6.1.5 Hoe lang staat een boek maximaal in de minibieb?	45
6.1.6 Vandalisme en extreme weersomstandigheden.....	46
6.1.7 Aandacht.....	46
Conclusie.....	47
Wat is het boekenaanbod in minibibliotheken binnen de gemeente Nijmegen?.....	47
Wat is de circulatiesnelheid van boeken in de minibibliotheken?.....	49
Wat is het verschil in het boekenaanbod van minibibliotheken tussen de stadsdelen?.....	49
Welke keuzes maken minibieb-eigenaars en welke invloed heeft dit op het aanbod en de circulatie van boeken?.....	50
Slotconclusie	52
Discussie en aanbevelingen.....	53
Meerwaarde voor het wetenschappelijk debat.....	54
Bibliografie.....	55
Bijlagen	58
Bijlage 1: Toestemmingsbrief bibliotheek-eigenaren.....	58
Bijlage 2: Enquête kwalitatief onderzoek.....	59

1. Inleiding

Het begon in 2009 met een man in de Verenigde Staten die in zijn voortuin een kastje met boeken aanbood: mensen die wilden, mochten een boek pakken en meenemen, en mensen mochten boeken die ze niet meer wilden lezen hierin (terug)zetten. Deze ‘free little library’ is een concept dat de afgelopen jaren in aanzien en populariteit is gestegen; steeds meer mensen bouwen of kopen een klein kastje en zetten hier boeken in die een ander gratis mee kan nemen of kan ruilen voor een ander boek. Geen winst, geen verdiensten. Deze minibibliotheken worden vaak door de eigenaar in diens voortuin gezet; in woonwijken vind je er dus veel. Ook in de Nederlandse woonwijken neemt het aantal minibibliotheken toe. Echter, ondanks deze toename in bekendheid en populariteit, is er in Nederland nog geen empirisch onderzoek verricht om in kaart te brengen hoe het aanbod van boeken in minibibliotheken in Nederland eruitziet. In een onderzoek van Bax, Dera, Oerlemans en Van der Starre (2023) naar het huidige Nederlandse literaire veld worden deze ruilbiebjes kort vermeld, maar niet verder toegelicht of onderzocht.

Het concept van deze ‘free little libraries’ is wereldwijd opgepikt. In Nederland hebben veel huishoudens en buurtgemeenschappen geïnvesteerd in het realiseren en onderhouden van een minibibliotheek. Echter, wat er in deze boekenkastjes staat en hoe frequent er boeken worden meegenomen is onbekend: welke genres zijn populair en welke genres niet? Verschilt de circulatie van boeken in minibiebjes tussen buurten met verschillende sociaaleconomische klassen? Dit zijn vragen die door Marianne Snow (2015) in haar artikel ‘Little Free Libraries: A Call for Research into the Tiny Book Depositories’ worden gesteld. In haar artikel belicht ze deze vraagstukken en doet ze een oproep tot onderzoek naar deze vragen. Er is namelijk nog te weinig bekend over het gebruik van deze minibiebjes, zowel in Amerika als in Nederland. In deze scriptie worden deze vraagstukken daarom behandeld en nader onderzocht.

Het doel van dit onderzoek is om inzicht te krijgen in het gebruik van minibibliotheken in de gemeente Nijmegen. Hierbij is het van belang om het boekenaanbod in minibibliotheken in de gemeente Nijmegen in kaart te brengen. De circulatiesnelheid van boeken zal worden geanalyseerd, waarbij wordt gekeken naar welke genres er vaker binnen een korte tijd worden meegenomen. Ook wordt onderzocht of er verschillen zitten in circulatiesnelheid van boeken tussen minibibliotheken van verscheidene stadsdelen binnen de gemeente Nijmegen. Daarnaast wordt er gekeken of er verschil zit in het aanbod van boeken tussen verscheidene stadsdelen en of dit correleert met de sociaaleconomische situatie van de regio waarin de minibibliotheken zich bevinden. Naast het in kaart brengen van het aanbod en de circulatie van boeken, wordt ook naar een aantal motivaties en keuzes van minibieb-eigenaren gevraagd, om op deze manier een totaalbeeld te krijgen van hoe minibibliotheken in Nijmegen worden gebruikt, door zowel voorbijgangers als de eigenaren zelf.

Dit onderzoek zal twee hoofdvragen bevatten die samen tot één antwoord zullen leiden:

1. *Wat voor type boeken circuleren er in minibibliotheken in de gemeente Nijmegen en welke verschillen tussen stadsdelen tekenen zich daarbij af?*
2. *Welke keuzes maken minibibliotheek-eigenaren over het beheren en onderhouden van hun eigen minibibliotheek en welke invloed hebben deze keuzes op het aanbod en de circulatie van boeken in hun minibibliotheek?*

Deze twee hoofdvragen worden afzonderlijk, door middel van deelonderzoeken, geanalyseerd, waarna ze in de conclusie gezamenlijk worden behandeld.

1.1 Hypothese

Door Wennekers, Huysmans en De Haan (2018) is er onderzoek gedaan naar leesvoorkeuren binnen Nederland. In dit onderzoek kwam naar voren dat hoogopgeleiden meer lezen dan middelbaar opgeleiden of laagopgeleiden¹. De studie die in 2016 is verricht werd vergeleken met eerdere studies uit 2011 en 2006. Er is een dalende lijn te zien in de frequentie waarin er in Nederland gelezen wordt. Deze daling is het grootst bij de doelgroep met de leeftijd van 12 tot 19 jaar en de doelgroep met de leeftijd van 20 tot 34 jaar.

In hun onderzoek hebben Wennekers, Huysmans en De Haan ook onderzocht welk type boeken door de participanten graag gelezen wordt. Om deze vraag te beantwoorden hebben de onderzoekers gekeken naar het *Media:Tijd*-onderzoek uit 2015. Hierin werd een onderscheid gemaakt tussen boeken, tijdschriften en kranten. Voor dit onderzoek zijn enkel de boeken van belang, wat betekent dat er in dit onderzoek niet nader wordt ingegaan op de kranten en de tijdschriften die door hen behandeld worden. Er werd in het onderzoek een onderscheid gemaakt tussen de volgende genres: literaire boeken/romans/ poëzie; romantische boeken, streekromans; spannende boeken, sciencefiction en fantasy; kinder- en jeugdboeken, strips; informatieve boeken over vrije tijd of mens en maatschappij; boeken over andere onderwerpen. De twee categorieën die door de respondenten het meest gelezen worden zijn de literaire boeken/romans, poëzie; en de spannende boeken, sciencefiction, fantasy. Opvallend aan de eerstgenoemde categorie is dat poëzie en literaire boeken als één categorie wordt geïnterpreteerd, terwijl poëzie aanzienlijk minder wordt verkocht dan proza (Smits, 2018). De genres die het minst worden gelezen zijn de kinder- en jeugdboeken, strips en de boeken over andere onderwerpen. Wel is het belangrijk om in acht te nemen dat de respondenten de leeftijd hadden van dertien jaar en ouder; dit kan de lage cijfers bij kinder- en jeugdboeken verklaren. Volwassen minibiebgebruikers kunnen ook jeugdboeken meenemen voor hun kinderen. Het is daarom lastig om een hypothese te stellen over dit genre, omdat de cijfers uit het onderzoek van Wennekers, Huysmans en De Haan (2018) niet representatief zijn wat betreft het leesgedrag van kinderen onder de 13 jaar. Wel lijkt de totstandkoming van minibibliotheken onder andere als doel te hebben om kinderen en

---

¹ De termen 'hoogopgeleid' en 'laagopgeleid' worden in eerdere onderzoeken gebruikt en zullen ook in dit onderzoek aangehouden worden.

jongeren te faciliteren door middel van een passend aanbod in (jeugd)boeken (Sarmiento et. al., 2018).

Aan de hand van deze bovengenoemde aspecten kan de hypothese gesteld worden dat er in stadsdelen met een hogere sociaaleconomische situatie meer minibibliotheken staan dan in stadsdelen met een lagere sociaaleconomische situatie, omdat hoogopgeleiden meer lezen dan laagopgeleiden. De stadsdelen waar de minste laagopgeleiden wonen zijn ook de stadsdelen waar woningen het duurste zijn. Paradoxaal genoeg zijn dit vaak de mensen die zich boeken wél kunnen permitteren. Literaire romans en spannende boeken zullen frequenter worden weggehaald dan andere genres, omdat deze genres onder de lezers het populairst zijn. Ook kan de hypothese gesteld worden dat kinderboeken frequent worden aangeboden in minibibliotheken.

2. Theoretisch kader

Alvorens er onderzoek kan worden verricht naar de hoofdvragen die in hoofdstuk 1 werden geformuleerd, moet er gekeken worden naar wat er al bekend is over minibibliotheken. In hoofdstuk 2.1 wordt beschreven welke taken bibliotheken in de afgelopen eeuwen hebben vervuld en hoe deze taken zich verhouden tot de functie die de hedendaagse minibibliotheken hebben: het verspreiden van boeken. In hoofdstuk 2.2 worden eerdere onderzoeken naar minibibliotheken besproken die als uitgangspunt gelden voor dit onderzoek.

2.1 De minibibliotheek: van vroeger tot nu

Openbare bibliotheken fungeren vandaag de dag onder andere als een ontmoetingsplek, een locatie waar auteurs worden geïnterviewd, waar men cursussen krijgt aangeboden en waar men boeken kan lezen en lenen. Het concept ‘bibliotheek’ is in de afgelopen eeuwen veel onderhevig geweest aan verandering. In 1784, na de oprichting van de Maatschappij tot Nut van ’t Algemeen, schoten openbare bibliotheken – ook wel volksbibliotheken genoemd – als paddenstoelen uit de grond. In 1890 telde Nederland 340 bibliotheken (Raat, 2015). Bibliotheekhistoricus Paul Schneijders constateerde dat er te weinig onderzoek is gedaan naar bibliotheekgeschiedenis. In 1997 bracht hij hier verbetering in met zijn publicatie van het werk *Nederlandse bibliotheekgeschiedenis. Van librije tot virtuele bibliotheek*. Enkel de Nederlandse bibliotheekgeschiedenis wordt hierin behandeld; Vlaanderen wordt buiten beschouwing gelaten.

Paul Schneijders (1997) omschrijft een bibliotheek uit de jaren tachtig van de twintigste eeuw als ‘een geordende collectie van boeken, tijdschriften en/of andere grafische en/of audiovisuele of elektronische documenten, beschikbaar voor raadpleging en/of uitlening’. Hoe een bibliotheek destijds geraadpleegd werd, is niet meer te vergelijken met hoe een bibliotheek tegenwoordig wordt ingezet. Het eerste bibliotheekgebouw staat in Zutphen; een librije die in 1564 geopend werd. De librije was bedoeld als instrument tegen het oprukkende protestantisme en omvatte een contrareformatische collectie. Deze librije was een boekenbewaarplaats en was in de middeleeuwen verbonden met het scriptorium (een schrijfatelier). Lezen en schrijven behoorden tot het domein van de kerk. Later, door de opkomst van universiteiten, stedenvorming en de opkomst van goedkoper papier, nam het aandeel van leken in de schriftcultuur toe. In 1450, na de opkomst van de boekdrukkunst en het aanbreken van het tijdperk van het humanisme, dook de eerste *Respublica Litterarum* op: een stadsbibliotheek die men omschreef als ‘een wetenschappelijk stiltecentrum’. De term ‘librije’ werd na 1550 geleidelijk vervangen door ‘bibliotheek’. De stedelijke bibliotheken bezaten veelal theologische boeken en boeken met klassieke teksten die voornamelijk ingezet werden als wetenschapsbeoefening. De openbaarheid en toegankelijkheid van de bibliotheek waren aanvankelijk niet bedoeld voor studenten. Pas halverwege de negentiende eeuw mochten zij deze bibliotheekboeken raadplegen.

Tussen 1750 en 1850 ontstonden een aantal nieuwe bibliotheektypen. Belangrijke ontwikkelingen waren die van het leesgezelschap, het leesmuseum, de volks- of Nutsbibliotheek en de

commerciële leenbibliotheek. Vanaf het einde van de achttiende eeuw tot diep in de negentiende eeuw bestonden er zogenaamde leesgezelschappen. Deze gezelschappen werden door initiatief van de burgers opgericht. De prijs van boeken lag hoog en door gezamenlijke inkoop en collectieve abonnementen konden de kosten worden beheerst. Een boek circuleerde tussen de abonnees, zodat iedereen het gewenste boek kon lezen. Naast een leesgezelschap kon men ook lid worden van een leesmuseum. Dit abonnement was duurder. Het leesmuseum was een instelling die voor haar leden boeken en brochures aanschafte en zich abonneerde op tijdschriften. Een leesmuseum beschikte over een eigen ruimte waar boeken en tijdschriften opgesteld waren. Deze konden daar gelezen of geleend worden, zonder dat hier een doorgeefstelsel voor nodig was. In de twintigste eeuw verdwenen de meeste leesmusea. De oorzaken hiervoor liepen uiteen. Zo liep de sociabiliteit terug die de voorafgaande eeuw heeft gekenmerkt. Veel culturele sociëteiten kampten met een gebrek aan leden, omdat veel mensen – voornamelijk mannen – hun kranten, boeken en tijdschriften tegenwoordig thuis lazen. Ook daalden de boekenprijzen, waardoor het aanschaffen van boeken haalbaarder werd. Verder nam het aantal commerciële bibliotheken toe. De commerciële bibliotheken concurreerden met de openbare bibliotheken, die ook hun intrede deden. In een commerciële bibliotheek kon men boeken kopen, boeken ter plekke lezen en boeken lenen. In tegenstelling tot een leesgezelschap of een leesmuseum was de commerciële bibliotheek niet besloten. Met name de rijken konden van een commerciële bibliotheek profiteren.

Tegenover de commerciële bibliotheek stond de openbare bibliotheek, destijds de volk- of Nutsbibliotheek genoemd. Deze bibliotheken waren, net als het leesgezelschap en het leesmuseum, opgericht door burgers zelf. Dit bibliotheektype was echter niet voor henzelf bedoeld, maar voor de zogenoemde ‘mindere man’. In 1784 werd de Maatschappij tot Nut van ’t Algemeen opgericht. De Maatschappij ijverde voor de ontwikkeling van de mensen door onwetendheid te bestrijden. Het gevolg hiervan was het oprichten van de Nutsbibliotheek, om via deze manier mensen te onderwijzen. Deze educatieve taak die zij zichzelf oplegde, maakte de Nutsbibliotheek de voorloper van de hedendaagse openbare bibliotheken. Binnen het Nut streefde men naar een neutraliteitsgedachte: lectuur met een uitgesproken religieuze, atheïstische of materialistische signatuur werd zoveel mogelijk uit de bibliotheek geweerd.

In 1850 vond er in Engeland een belangrijke verschuiving plaats. Het Engelse parlement nam de ‘Public Libraries Act’ aan, die gemeenten in de gelegenheid stelde een speciale belasting te heffen waarmee een openbare bibliotheek kon worden gefinancierd. Dit initiatief concretiseerde de opvatting dat ieder mens het recht heeft op lezen. Dit bibliotheekideaal trok de aandacht in Nederland. In 1899 werd in Dordrecht de eerste openbare bibliotheek opgericht die de mogelijkheid bood om boeken uit te lenen. Ook kende Dordrecht een grote leeszaal waar men de gekozen boeken kon raadplegen. Het analfabetisme nam hierdoor af.

In 1965 besloten de katholieke en de algemene bibliotheken te fuseren. Eind jaren zestig had de openbare bibliotheek een monopolypositie verworven door de verdwijning van de Nuts- en de

commerciële bibliotheken. In de maatschappij als geheel trad de overheidszorg in de plaats van de particuliere welzijnszorg. De openbare bibliotheek hield zich minder bezig met cultuurbevordering en educatie. In 2005 kende de bibliotheekbranche zichzelf vijf kernfuncties toe: kennis en informatie, ontwikkeling en educatie, kunst en cultuur, lezen en literatuur, en ontmoeting en debat (Raat, 2015). Bij deze kernfuncties kunnen kanttekeningen geplaatst worden. Zo ontbreken begrippen als ‘ontspanning, ‘verstrooiing’ of ‘recreatie’. Dit terwijl deze functie allengs steeds belangrijker wordt, omdat er in Nederland de afgelopen jaren sprake is van een grote ontleding. Door deze ontleding en het grotere aandeel van gekochte en cadeau gekregen boeken zal de functie ‘lezen en literatuur’ binnen openbare bibliotheken volgens Raat (2015) verder afnemen.

Een initiatief dat deze functie wél lijkt te vervullen, is de minibibliotheek, die het doel heeft om boeken te verspreiden onder mensen binnen alle lagen van de samenleving, waarbij de nadruk ligt op het vergroten van de toegankelijkheid van literatuur en lectuur. In december 2022 werd er door een bibliotheekorganisatie Gelderland-Zuid een oproep gedaan waarin gevraagd werd of minibibliotheek-eigenaren, woonachtig in deze regio, wilden helpen met brainstormen over eventuele samenwerkingen tussen minibibliotheken en openbare bibliotheken (NieuwsuitNijmegen.nl, 2022).

Bibliotheekmedewerkers gaan in gesprek met particulieren die in het bezit zijn van een minibieb, met als doel de toegankelijkheid, de zichtbaarheid en de bekendheid van dit concept te vergroten. Toch kan men zichzelf de vraag stellen tot in hoeverre de minibieb de functie van ‘boekenverspreider’ vervult, want wat is het huidige aanbod in de minibibliotheken? Hoeveel boeken worden er door gebruikers meegenomen? Hoeveel mensen maken er eigenlijk gebruik van minibibliotheken? Welke boeken circuleren er binnen deze minibibliotheken? En welke boeken juist niet?

2.2 Eerdere onderzoeken naar minibibliotheken

In hoofdstuk 1 werd duidelijk dat er in Nederland nog onvoldoende empirisch onderzoek naar minibibliotheken is verricht. In andere werelddelen is hier al meer onderzoek naar gedaan, al is het aantal empirische onderzoeken schaars. Met name in de Verenigde Staten is er onderzoek gedaan naar minibibliotheek-eigenaren en naar de circulatie van boeken in deze *free little libraries*. De *free little libraries* vonden hun oorsprong in de Verenigde Staten. Een plek waar geïnvesteerd is in verspreiding van deze minibibliotheken is Detroit. Deze plaats kreeg veel aandacht van media, waarin Detroit de ‘hoofdstad van de minibiebjes’ werd genoemd. Ondanks deze verspreiding van boeken is Detroit nog steeds één van de armste steden in de Verenigde Staten. Door deze armoede is het vrijwel onmogelijk om boeken te bekostigen, wat ervoor zorgt dat er in steden rond Detroit kinderen opgroeien zonder de mogelijkheid tot het lezen van boeken: in Hamtramck, een klein stadje dat grenst aan Detroit, is er maar één boek voor elke 42 kinderen (Sarmiento et. al., 2018).

De opkomst van minibibliotheken zorgt niet enkel voor een groter aanbod van boeken voor mensen uit een lage sociaaleconomische klasse – ze hoeven immers niet voor deze boeken te betalen – maar ook voor het vormen van een eenheid, een *community*. Jane Schmidt, een bibliothecaresse van

Ryerson University in Toronto, lokaliseerde in haar buurt minibiebjes en zette haar vraagtekens bij de locaties van deze minibiebjes. Volgens haar stonden deze niet op de juiste plekken: ze stonden dicht in de buurt van openbare gelegenheden waar men boeken kan raadplegen, terwijl ze juist het belang zag van het plaatsen van minibiebjes op locaties waar men minder gemakkelijk toegang heeft tot boeken (Smith & Hale, 2017). De constructie en de locatie van minibibliotheken zijn belangrijke aspecten van de populariteit en de herkenbaarheid van een minibibliotheek (Sarmiento et.al., 2018). Het uiterlijk moet herkenbaar en aantrekkelijk zijn, de inhoud van het kastje moet niet beschadigen en het biebje moet bereikbaar zijn. De minibieb groeit in populariteit: niet enkel particulieren, maar ook andere instanties zetten zich in voor de verspreiding ervan. Niet alleen openbare bibliotheken, maar ook andere bedrijven investeren in minibibliotheken, om op deze manier lezen voor iedereen toegankelijker te maken. Ondanks de stijging in populariteit geeft Mary-Catherine Harrison, hoogleraar Engels aan de University of Detroit Mercy, aan dat het aanbod in veel minibiebjes schaars is. De boeken die in deze biebjes staan zijn vaak boeken waar mensen gewoon vanaf willen (Cottrel, 2018).

In 2015 werd er door Webster, Gollner en Nathan onderzoek gedaan naar minibibliotheken, die zij in hun onderzoek *exchange libraries* noemen. In hun onderzoek analyseerden ze zes minibibliotheken, waarbij er wekelijks, gedurende twaalf weken, werd bijgehouden op welke manier een minibibliotheek gebruikt en ingezet wordt. Hierbij letten ze met name op de conditie van de boeken die werden aangeboden. Ook de conditie van de minibieb zelf werd bijgehouden, evenals de omgeving van de minibieb, om te achterhalen of er sprake is geweest van vandalisme. De eigenaren van de minibibliotheken werden tweemaal uitgebreid geïnterviewd. Deze eigenaren gaven aan dat ze de minibieb bewust op een toegankelijke locatie hadden geplaatst, zodat voorbijgangers de minibieb goed konden zien en er gemakkelijk bij konden. Hierbij werden vooral voetgangers en fietsers in acht genomen. De minibiebjes staan vaak dichtbij het trottoir of het fietspad, zodat ze opvallen. Ook werd aangegeven dat de eigenaren mensen willen stimuleren om te lezen en het door middel van een minibieb toegankelijker willen maken (Webster, et. al., 2015). Minibieb-eigenaren geven aan dat een minibibliotheek, of *exchange library*, iets particuliers moet blijven, en willen niet dat de gemeente of een andere externe instantie zich ermee gaat bemoeien. Deze ruilbiebjes fungeren als ontmoetingsplek voor bewoners: hierdoor wordt het buurtgevoel versterkt.

Sarmiento, Sims en Morales (2018) deden verkennend onderzoek naar minibiebjes in twee verschillende staten. Het doel van dit onderzoek was om sociale en structurele aspecten van de praktijk van deze minibiebjes bloot te leggen. In dit onderzoek werd er een kwalitatieve analyse uitgevoerd, waarbij de deelnemende minibieb-eigenaren werden geobserveerd en informeel werden geïnterviewd. Ook werd er een kwantitatief onderzoek gedaan waarbij is gekeken naar de verdeling van

minibibliotheken op basis van inkomen en raciale² demografie. Het inkomen, armoedeniveau en het aantal kinderen binnen een huishouden werden hierin meegenomen. De uitkomsten waren significant: in Santa Ana, een stad die veel armoede kent, telt men twee openbare bibliotheken. De minibiebjes die hier gebouwd werden, bleken voor werknemers van grote bedrijven bedoeld te zijn, en dus niet door en voor de gemiddelde inwoner. In Madison, de andere stad waar kwantitatief onderzoek werd gedaan, telt men negen openbare bibliotheken. In Madison werden er aanzienlijk meer minibiebjes opgericht door particulieren, zoals gezinnen. In zowel Madison als Santa Ana is er sprake van een aanzienlijk aantal mensen dat onder de armoedegrens woont. Echter, wanneer we kijken naar de achtergrond van bewoners in Madison en Santa Ana, is er wel een groot verschil te zien: in Madison is 75% van de mensen wit. In Santa Ana is dit 9,2% (Sarmiento, Sims & Morales, 2018). Er is dus een duidelijk verschil te ontdekken in het aanbod van openbare bibliotheken en minibiebjes tussen buurten met een verschillende raciale achtergrond.

Een recentelijk onderzoek naar minibibliotheken is gedaan door Chen (2022). Hij voltooide een mixed-methods-onderzoek naar minibieb-eigenaren in Australië, waarbij hij zowel overeenkomsten als verschillen vond in de rol die minibieb-eigenaren spelen in het creëren van een gemeenschap. Er werd onderzocht welke rol zij speelden in het aanbod van de boeken in hun minibieb. De beheerders werden bevraagd over hun beheergedrag en Chen ontdekte dat bijna de helft van de respondenten persoonlijke eigendommen – gekregen en gekochte boeken – toevoegt aan het aanbod in hun minibibliotheken. Er blijkt een enorme vraag naar kinderboeken. Religieuze en sterk verouderde boeken worden veelal door minibieb-beheerders weggehaald (Chen, 2022). Chens onderzoek heeft laten zien dat de invloed en de keuzes van minibieb-beheerders meespelen in het aanbod. De minibieb-eigenaren in Nijmegen zullen daarom bevraagd worden, om op die manier te achterhalen welke invloed zij uitoefenen op het boekenaanbod en de circulatie van de boeken.

In 2022 werd er ook in de Verenigde Staten onderzoek gedaan naar minibibliotheken. Andrew Mckenna-Foster en Hanna Roseen (2022) onderzochten 42 minibibliotheken in acht verschillende wijken in Seattle, Washington, met als doel het inventariseren van het boekenaanbod. Hierbij keken ze naar de volgende vijf aspecten: genre, fictie/non-fictie, doelgroep³, de afkomst van de auteur en het jaar waarin het boek is gepubliceerd. Hierna vergeleken ze het aanbod in minibibliotheken met het aanbod van openbare bibliotheken om op deze manier te onderzoeken of er een verschil bestaat tussen de boeken die openbare bibliotheken en minibiebs aanbieden. Ook werden de sociaaleconomische en raciale situatie van de wijken in het onderzoek meegenomen, om zo te achterhalen of er een overeenkomst of verschil zit in boekenaanbod tussen wijken met een verschillende sociaaleconomische en raciale achtergrond. Tot slot werden de beheerders van de minibiebs geïnterviewd om de invloed van deze eigenaren op het aanbod van hun minibiebs in kaart te brengen.

---

² In dit Engelstalige onderzoek wordt de term *racial* gebruikt. Dit woord is direct naar het Nederlands vertaald, waarbij bewust is gekozen om de Engelse term dat gebruikt is in het onderzoek te behouden. In het Nederlands wordt het woord 'raciaal' minder gebruikt wegens de connotatie dat het woord heeft. Hier is van tevoren over nagedacht.

³ Hiermee wordt de leeftijd van de geïntendeerde lezer bedoeld (uit het Engels: *reading age*).

Uit het onderzoek blijkt dat het boekenaanbod van minibiebs verschilt van het aanbod van openbare bibliotheken. Minibiebs hebben een groter aandeel verhalend proza en oudere boeken. Daarentegen hebben openbare bibliotheken een groter aandeel kinderboeken dan minibibliotheken. Hierdoor fungeert een minibieb meer als een aanvulling op het boekenaanbod van openbare bibliotheken dan als een concurrent van deze openbare instelling. Er bleek een significant verschil te zijn in het aanbod van jeugdboeken in minibiebs uit verschillende wijken. In het Central District vond men de minste jeugdboeken en in Queen Anne de meeste. De raciale diversiteit ligt in Central District hoger dan in Queen Anne. Het gemiddelde jaarinkomen ligt in Queen Anne met ongeveer 15000 USD hoger dan in Central District. De meest voorkomende genres waren kinderboeken, mysterie, spanning, zelfhulp/gezondheid en sci-fi/fantasy.

3. Inhoudsanalyse

Om de vraag te beantwoorden hoe het aanbod en de circulatie van boeken in minibibliotheken binnen gemeente Nijmegen eruitzien, wordt de inhoud van veertig minibibliotheken in Nijmegen vijf aaneengesloten weken, éénmaal per week, gefotografeerd. De boeken in deze minibibliotheek worden in een Excel-bestand verwerkt, waarbij er op een aantal aspecten nader wordt ingezoomd. Die aspecten worden in de volgende paragrafen uitgebreider behandeld.

3.1 Methodologie

Veertig minibiebjes, gelegen in gemeente Nijmegen, zijn vijf aaneengesloten weken iedere week eenmaal gefotografeerd. Tussen iedere foto zaten minimaal zes dagen. De geselecteerde minibibliotheken waren per fiets of per auto te bereiken. De eerste ronde vond plaats op 9 en 10 maart 2023. De tweede ronde vond plaats op 15 en 16 maart 2023. De derde ronde vond plaats op 22 en 23 maart 2023. De vierde ronde vond plaats op 29 en 30 maart 2023. De vijfde ronde vond plaats op 5 en 6 april 2023. Bij het selecteren van de minibiebjes is rekening gehouden met de locatie van de minibibliotheek: deze minibibliotheek moet voldoende bereikbaar zijn. Een minibibliotheek in een hal van een appartemetencomplex viel hierdoor af, omdat deze niet voor iedereen toegankelijk is. Ook moet de minibieb particulier zijn: de minibieb is op initiatief van een bewoner uit Nijmegen gerealiseerd en hoort dus niet bij meerdere huishoudens of bij een andere instantie – een basisschool, tehuis of een dagopvang. In totaal stonden er 36 mogelijk bruikbare minibibliotheken geregistreerd op www.minibieb.nl of www.minibibliotheek.nl. Het doel was om veertig minibibliotheken mee te nemen in de analyse. Tijdens de eerste ronde is nagegaan of de 36 geregistreerde minibibliotheken nog bestonden en particulier waren. Het bleek dat er uiteindelijk 34 minibibliotheken geschikt waren voor het onderzoek. Zes andere minibiebjes die op deze route lagen en per toeval werden ontdekt, zijn tijdens de eerste ronde meegenomen in het onderzoek. De beheerders van de geschikte minibibliotheken zijn op de hoogte gesteld van het onderzoek en hebben ermee ingestemd dat er foto's worden gemaakt van hun minibieb. De foto's worden niet gedeeld en enkel gebruikt voor de analyse. Het formulier dat de minibieb-eigenaren ontvingen is bijgevoegd als *bijlage 1*.

Op basis van hun locatie zijn de volgende minibibliotheken in Tabel 1 meegenomen in het onderzoek. In de tabel is links te zien welk cijfer er voor de analyses aan de desbetreffende minibieb gekoppeld is. In de middelste kolommen zijn de namen van de minibibliotheken genoteerd, evenals het stadsdeel waar de minibieb zich bevindt. Rechts is te zien of de minibieb op één van de bovengenoemde websites geregistreerd staat.

Cijfer	Naam minibieb	Stadsdeel	Geregistreerd
1	Grote Boel Bieb	Nijmegen-Noord	Ja
2	GB 81	Nijmegen-Noord	Ja
3	Minibieb Lent	Nijmegen-Noord	Ja
4	Ubbergseweg	Nijmegen-Oost	Ja
5	Naamloze minibieb	Nijmegen-Oost	Nee
6	Straatbiebje Heydenrijkstraat	Nijmegen-Oost	Ja
7	Minibieb Goed Leven Nijmegen	Nijmegen-Oost	Ja
8	Naamloze minibieb	Nijmegen-Oost	Nee
9	Naamloze minibieb	Nijmegen-Oost	Nee
10	Biebje	Nijmegen-Oost	Ja
11	De minibieb	Nijmegen-Oost	Ja
12	Maxi bieb verzetsheldenbuurt	Nijmegen-Oost	Ja
13	Buurtbibliotheek Groenewoud	Nijmegen-Oost	Ja
14	Dingobieb	Nijmegen-Midden	Ja
15	Hertstraat	Nijmegen-Midden	Ja
16	Station Groenestraat	Nijmegen-Midden	Ja
17	Naamloze minibieb	Nijmegen-Midden	Nee
18	Brederobieb	Nijmegen-Midden	Ja
19	Minibieb Willemskrartier	Nijmegen-Midden	Ja
20	Naamloze minibieb	Nijmegen-Centrum	Nee
21	Minibieb Nijmegen	Nijmegen-Oud-West	Ja
22	Naamloze minibieb	Nijmegen-Oud-West	Nee
23	Hilminibieb	Nijmegen-Oud-West	Ja
24	Koning Lijsterbaard	Nijmegen-Oud-West	Ja
25	Minibieb Lezewijk	Nijmegen-Oud-West	Ja
26	Minibieb Distel	Nijmegen-Oud-West	Ja
27	Minibieb Molenweg Nijmegen	Nijmegen-Oud-West	Ja
28	Berberisstraat	Nijmegen-Nieuw-West	Ja
29	Minibieb twee negen zeven	Nijmegen-Oud-West	Ja
30	Minibieb Choi	Nijmegen-Nieuw-West	Ja
31	Kinderminibieb 't Zwaantje	Dukenburg	Ja
32	Minibieb @kimturnspages	Dukenburg	Ja
33	Weggeefbieb de Vondeling	Dukenburg	Ja
34	Buurtbieb Meijhorst Nijmegen	Dukenburg	Ja
35	Willem Banning	Dukenburg	Ja
36	Minibieb de Bullies	Nijmegen-Zuid	Ja
37	Minibieb Vossendijk	Nijmegen-Zuid	Ja
38	Agnes Kunst	Nijmegen-Zuid	Ja
39	Van Halderen	Nijmegen-Zuid	Ja
40	----- ⁴	Nijmegen-Zuid	Ja

Tabel 1: *Overzicht van de locaties van minibibliotheken gemeente Nijmegen*

Tijdens het selecteren van bovenstaande minibibliotheken is het streven geweest om in ieder stadsdeel minstens één minibibliotheek te vinden, zodat er gemeten kan worden of het aanbod en de circulatie van boeken tussen stadsdelen mogelijk verschillen.

⁴ De naam van deze minibibliotheek bevatte een eigenaam en wordt wegens privacybehoud niet volledig getoond.

3.2 Onderzochte aspecten in de inhoudsanalyse

Aan de hand van de genomen foto's van minibibliotheken wordt een Excel-bestand aangemaakt. Hierin worden alle boeken die in deze minibiebjes staan genoteerd. Naast titel en auteur, worden de volgende aspecten gecategoriseerd: welk genre heeft het boek – hierbij wordt gekeken naar de NUR-code van de boeken –, wanneer is het boek voor het eerst verschenen, welk gender heeft de auteur, is de auteur levend of dood, schrijft de auteur oorspronkelijk Nederlandstalig? Ook wordt bijgehouden of een boek één keer of vaker dan één keer wordt waargenomen, om zo de circulatiesnelheid in te kunnen schatten.

3.2.1 Stadsdelen minibibliotheken

De locatie van de minibibliotheken wordt in dit onderzoek als belangrijk uitgangspunt meegenomen. Omdat de gemeente Nijmegen 44 wijken heeft, en er 40 minibibliotheken zijn onderzocht, is er gekozen om niet de wijken, maar de stadsdelen als uitgangspunt te nemen. Nijmegen kent negen stadsdelen, waarvan er acht zijn geselecteerd voor dit onderzoek. Vanwege de afstand is het stadsdeel Lindenholt niet meegenomen. De onderzochte minibibliotheken zijn gekoppeld aan het stadsdeel waar ze gelegen zijn. In bovenstaande Tabel 1 is te zien welke minibieb zich in welk stadsdeel bevindt.

3.2.2 Genre

Aan de hand van NUR-codes is te achterhalen binnen welk genre een boek past. De NUR-code van een boek bevindt zich vaak in de binnenkant van het boek en vertelt ons onder welk genre we het boek kunnen plaatsen. Om te achterhalen welke NUR-code een boek heeft, is de website picarta.oclc.org geraadpleegd. Wanneer er enkel een verouderde NUR-code, de zogenoemde NUGI-code, beschikbaar was, is deze omgezet naar de bijpassende NUR-code. Binnen het NUGI-systeem kregen vertaalde literaire romans de NUGI-code 301. In het huidige NUR-systeem krijgen vertaalde literaire romans de NUR-code 302. Wanneer bij een boek geen van deze twee codes bekend was, is er gekeken naar de trefwoorden van het boek die het hoofdthema van het boek weergaven. Door middel van een NUR-codelijst is er een code aan deze boeken toegekend met als doel om alle boeken te categoriseren. Een boek met het trefwoord 'wielrennen' kreeg aan de hand van de NUR-codelijst de code 480 toegeschreven: de code voor 'sport en spel'.

Aan de hand van alle NUR-codes is een indeling gemaakt die te zien is in onderstaande Tabel 2. In de linkerkolom staan de verschillende categorieën weergegeven die in deze analyse onderscheiden worden. In de middelste kolom staan alle NUR-codes die onder deze categorie vallen. In de rechterkolom zijn de gekoppelde codes toegevoegd die voor de SPSS-analyses zijn gebruikt. Dit betekent dat bijvoorbeeld alle Nederlandstalige literaire romans die een NUR-code 301 of 311 hadden, zijn gecodeerd met het getal 31.

Categorie	NUR- codes	Code
Literaire romans Nederlandstalig	301, 311 ⁵	31
Literaire romans vertaald	302, 311, 308	32
Genrefictie (historische romans, familieromans, streekromans, etc.)	312, 315, 340, 341, 342, 344, 345	33
Spannende boeken (thrillers, science-fiction, fantasy)	305, 313, 330, 331, 332, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 339	35
Verhalenbundel	303, 304	30
Poëzie	306, 290	36
Erotische romans / Chicklit	343	43
Kinderboeken fictie	200, 270, 272, 273, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287	28
Kinderboeken non-fictie	210, 212, 214, 216, 218, 221, 222, 223, 234, 227, 240, 246, 242, 243, 254, 258	21
Geografie (ook reisboeken)	500, 501, 502, 503, 507, 508, 510, 511, 512, 513, 514, 515, 516, 517, 518, 519, 520, 531	50
Eten en drinken (ook dieetboeken)	440, 441, 442, 443, 445, 446, 447, 448	40
Flora & fauna	411, 412, 420, 421, 422, 424, 427, 428, 433, 434, 435, 436	42
Literaire non-fictie (ook autobiografieën, biografieën, columns, essays, etc.)	320, 321, 322, 323, 325, 400, 401, 402	41
Hobby	460, 461, 462, 463, 467, 477	45
Sport en spel	480, 481, 482, 483, 484, 485, 489, 492, 493, 494	48
Theater, film, muziek, kunst	307, 670, 674, 675, 660, 640	74
Geschiedenis	680, 681, 682, 684, 685, 686, 687, 688, 692, 694, 695, 696, 697	68
Letterkunde / taalkunde	620, 621, 622, 623, 624, 626, 627	62
Theologie / religie	700, 701, 702, 703, 704, 706, 707, 708, 712, 713, 715, 716, 717, 718, 719	70
Filosofie	730, 731, 735, 736, 737, 738, 739	73
Psychologie	770, 771, 772, 773, 775, 776	77
Bedrijfskunde / bestuurskunde	800, 801, 802, 803, 805, 806	78
ICT	980, 981, 982, 983, 987, 991	98
Zwangerschap en opvoeding	850, 851, 852, 853, 854	85
Gezondheid en geneeskunde	860, 863, 862, 870, 871, 882	86
Onderwijskunde	840, 841, 844, 846, 847	84
Mens en maatschappij	130, 740, 756	80
Non-fictie overig	720, 728, 917	90
Rechten	820	82
Onbekend		0

Tabel 2: Categorieën van boeken op basis van hun NUR-code

Er is tussen literaire romans en overige romans een onderscheid gemaakt op basis van de NUR-code. Literaire romans die oorspronkelijk in het Nederlands geschreven zijn, hebben 301 als NUR-code. Literaire romans die vertaald zijn, hebben 302 als NUR-code. Romans die een andere NUR-code hebben gekregen dan 302 of 301 – en in sommige gevallen 311 –, worden onder het kopje ‘Genrefictie’ ingedeeld. Denk hierbij aan bijvoorbeeld streekromans met een NUR-code van 344. Het bovenstaande overzicht van boekcategorieën op basis van hun NUR-code is gebaseerd op de indeling van genres en hun NUR-codes die te vinden is op Boek.nl (z.d.). Onder ‘Spannende boeken’ vallen literaire thrillers, psychologische thrillers, detectives, science-fiction en fantasy. In het onderzoek van Wennekers, Huysmans en De Haan (2018) zijn deze boeken gezamenlijk ingedeeld onder ‘Spannende

⁵ De NUR-code 311 is ‘literaire fictie’ in een pocketuitgave. Afhankelijk van de nationaliteit van de auteur wordt dit boek ingedeeld bij ‘literaire romans Nederlandstalig’ of ‘literaire romans vertaald’.

boeken'. Deze categorie wordt in dit onderzoek daarom op dezelfde manier behandeld.

De niet-Nederlandstalige boeken worden niet op basis van een NUR-code ingedeeld, omdat NUR-codes alleen aan Nederlandstalige boeken worden toegekend. Anderstalige boeken zijn met de volgende codes ingedeeld op basis van de volgende kenmerken: Engelstalige fictie, Engelstalige non-fictie, anderstalige fictie en anderstalige non-fictie. In Tabel 3 worden de categorieën en de bijbehorende codes voor de analyse weergegeven.

Categorie	Code
Engelstalige fictie	11
Engelstalige non-fictie	12
Anderstalige fictie	13
Anderstalige non-fictie	14

Tabel 3: *Categorieën anderstalige boeken*

Binnen anderstalige boeken is er geen onderscheid gemaakt tussen kinderboeken en volwassen romans. Ook is er geen onderscheid gemaakt tussen de genres binnen volwassen romans – literaire romans en genrefictie – en categorieën binnen non-fictie, omdat het moeilijker was de thema's van deze boeken te achterhalen. Anderstalige boeken bevatten geen NUR-codes, waardoor het achterhalen van het specifieke thema ingewikkelder en zeer tijdrovend is. Daarom is er enkel onderscheid gemaakt tussen fictie en non-fictie, en Engelstalig en anderstalig.

3.2.3 Circulatiesnelheid

Om een onderscheid te maken in de circulatiesnelheid van het boek, is bepaald dat wanneer een boek maximaal één keer gefotografeerd is, en dus maximaal één week in een minibieb gestaan heeft, het wordt aangeduid als een boek met een hoge circulatiesnelheid. Het krijgt dan de code (1) toegekend. Wanneer een boek vaker dan één keer is gefotografeerd, wordt het boek bestempeld als een boek met een lage circulatiesnelheid en krijgt het de code (2). Hierbij is het belangrijk om te vermelden dat niet kan worden nagegaan hoe lang de boeken al in de minibieb stonden toen er in week 1 foto's werden gemaakt. Boeken die na week één weg waren, worden in het onderzoek met (1) aangeduid. Echter, het kan zijn dat dit boek voor aanvang van het onderzoek al een aantal weken in deze minibieb stond. Tijdens de laatste ronde is er alleen gelet op de boeken die in eerdere rondes al gefotografeerd waren, waarbij werd gekeken of het boek een hoge of een lage circulatiesnelheid heeft. Boeken die in ronde 5 voor de eerste keer gefotografeerd werden, zijn dus niet in deze analyse meegenomen, omdat niet gecontroleerd kon worden hoe lang deze boeken zouden blijven staan. Dit betekent dat er in de vijfde ronde alleen gecontroleerd is of de eerder gefotografeerde boeken nog in de minibieb stonden of niet.

3.2.4 Verschijningsdatum boeken

Per boek is gekeken naar het oorspronkelijke jaar van uitgave. Er is uitgegaan van de publicatiedatum van het boek in de oorspronkelijke taal; vertalingen zijn hierbij dus niet meegenomen. Wanneer een Engelstalig boek in 1960 is gepubliceerd, maar pas in 2002 is vertaald naar het Nederlands, wordt dus uitgegaan van het jaar van publicatie in de oorspronkelijk geschreven taal, oftewel het jaar 1960.

Tabel 4 laat zien hoe de boeken zijn ingedeeld in verschillende tijdvakken. In de linkerkolom staat de tijdsindeling. Rechts staan de codes die voor de analyse zijn gebruikt.

Tijdvak	Code
2000-heden	20
1946 – 1999	19
1900-1945	191
1800-1899	18
1700-1799	17
1600-1699	16
1599-ouder	15
Jaar van uitgave onbekend	0

Tabel 4: Boeken ingedeeld op tijdvak met de bijbehorende code.

3.2.5 Gender van de auteur

Een ander aspect dat wordt meegenomen in het kwantitatief onderzoek, is met welke gender de auteur zich identificeert. Er wordt onderscheid gemaakt tussen man (1), vrouw (2), anders (3) of onbekend (0). Wanneer een boek door meerdere auteurs is geschreven, worden de genders van deze auteurs niet nader onderzocht en wordt het cijfer (4) toegekend. De cijfers tussen haakjes geven de codes weer die zijn gebruikt voor de analyse.

3.2.6 Is de auteur levend of dood?

Er wordt gekeken of de waargenomen auteur(s) levend of dood is/zijn op het moment van deze analyse⁶. Wanneer een auteur leeft, of wanneer alle auteurs van één boek allemaal nog leven, wordt de code (1) toegevoegd. Wanneer de auteur dood is, of wanneer alle auteurs van één boek niet meer leven, wordt de code (2) toegevoegd. Wanneer er sprake is van een groep auteurs waarbij er sprake is van zowel overleden als levende auteurs, wordt de code (3) toegevoegd. Als het onbekend is of een auteur nog leeft, wordt de code (0) toegevoegd. De code (0) wordt ook toegekend wanneer er van minstens één auteur binnen een auteursgroep onbekend is of deze nog leeft.

3.2.7 Schrijft de auteur oorspronkelijk Nederlandstalig?

Tot slot wordt er gekeken of een auteur oorspronkelijk in het Nederlands schrijft. Als dit het geval is, wordt de code (1) toegekend. Als dit niet het geval is, wordt de code (2) toegevoegd. Als het onbekend is in welke taal de auteur oorspronkelijk schrijft, wordt de code (0) gebruikt.

⁶ De data zijn in maart en april 2023 geanalyseerd.

3.2.8 Selectie materiaal in de minibibliotheken

In de meeste minibibliotheken staan voornamelijk boeken. Echter, er zijn minibibliotheken die ook dvd's, cd's, agenda's en tijdschriften bevatten. In dit onderzoek worden enkel de boeken geanalyseerd, omdat de overige voorwerpen voor het beantwoorden van de hoofdvraag van dit onderzoek geen meerwaarde bevatten. Eventuele stripboeken worden wel meegenomen in de analyse.

3.3 Sociaaleconomische situatie in Nijmegen

Het Sociaal en Cultureel Planbureau presenteerde een paar jaar terug een overzicht van lezers in Nederland. Aan de hand van enquêtes hebben zij mensen bevraagd: hoeveel lezen ze, hoe lezen ze en wat lezen ze? Deze data zijn in 2016 verzameld en in 2018 gepubliceerd. Voor dit onderzoek zijn de resultaten van het Tijdsbestedingsonderzoek, dat in datzelfde jaar uitgevoerd werd, gedeeld en waaruit afgeleid kan worden dat er een wezenlijk verschil bestaat tussen het aantal hoogopgeleide lezers en het aantal laagopgeleide lezers. Relatief meer hoogopgeleiden lezen wekelijks (90%), tegenover 79% van de middelbaar opgeleiden en 83% van de lager opgeleiden (Wennekers, Huysmans & De Haan, 2018). In dit onderzoek wordt er een onderscheid gemaakt tussen laagopgeleid en hoger opgeleid, omdat er door de gemeente Nijmegen alleen is bijgehouden hoeveel inwoners per stadsdeel er laagopgeleid zijn. De gemeente van Nijmegen heeft de afgelopen jaren bijgehouden hoeveel inwoners van een bepaald stadsdeel een openbare minibibliotheek regelmatig raadplegen. Het peilmoment vond in 2019 plaats onder inwoners vanaf 16 jaar. Wanneer een inwoner minstens één keer per maand van de bibliotheek gebruikmaakt, wordt dit gezien als regelmatig. Het gemiddelde regelmatige bibliotheekgebruikers in Nijmegen ligt op 20%. Tabel 5 laat per stadsdeel zien hoeveel procent van de inwoners regelmatig een bibliotheek raadpleegt.

Stadsdeel	Percentage regelmatige bibliotheekbezoekers
Nijmegen-Noord	20%
Nijmegen-Oost	19%
Nijmegen-Centrum	17%
Nijmegen-Midden	21%
Nijmegen-Nieuw-West	15%
Nijmegen-Oud-West	18%
Nijmegen-Zuid	22%
Dukenburg	21%

Tabel 5: Overzicht van regelmatige bibliotheekgebruikers per stadsdeel in Nijmegen.

In bovenstaande Tabel 5 is te zien dat de percentages regelmatige bibliotheekbezoekers niet opvallend uiteenlopen. In Nijmegen-Zuid gaan de meeste mensen regelmatig naar een bibliotheek. In Nijmegen-Nieuw-West ligt dit percentage het laagst. Met welk doel inwoners de bibliotheken bezoeken, is echter onduidelijk. Het gaat bij een bibliotheekbezoek niet alleen om het lenen of terugbrengen van boeken, dus deze cijfers zeggen niet uitsluitend iets over het aantal boekenleners dat een bibliotheekbezoek brengt.

Naast de peilingen die zich richten op cultuur, waaronder het raadplegen van bibliotheken, is ook het opleidingsniveau van de Nijmegenaren in kaart gebracht. Er is in de peilingen gekozen om alleen het percentage laagopgeleiden te meten (Nijmegen.nl). Inwoners die alleen een basisschooldiploma, een vmbo-diploma of een mbo-1-diploma hebben worden gezien als laagopgeleid. Het gemiddelde percentage van laagopgeleiden in Nijmegen ligt op 23%. In Tabel 6 staat per stadsdeel hoeveel procent laagopgeleid is.

Stadsdeel	Percentage laagopgeleiden
Nijmegen-Noord	18%
Nijmegen-Oost	11%
Nijmegen-Centrum	11%
Nijmegen-Midden	19%
Nijmegen-Nieuw-West	28%
Nijmegen-Oud-West	27%
Nijmegen-Zuid	31%
Dukenburg	37%

Tabel 6: *Percentage laagopgeleide inwoners binnen de gemeente Nijmegen.*

Door de gemeente Nijmegen is er enkel onderzocht hoeveel laagopgeleiden zich per stadsdeel bevinden, wat betekent dat er geen onderzoek gedaan is naar het percentage middelbaar opgeleiden of hoogopgeleiden. Dit betekent dat er alleen uit kan worden gegaan van het percentage inwoners dat laagopgeleid is. In Dukenburg ligt dit percentage het hoogst. In de stadsdelen Nijmegen-Oost en Nijmegen-Centrum liggen de percentages het laagst.

3.4 Verwerking van de resultaten

Na het fotograferen van de inhoud per minibieb is een Excel-bestand aangemaakt. Iedere bibliotheek is gekoppeld aan een cijfer. De aangeboden boeken zijn per week verwerkt: eerst werden alle boeken verwerkt die in week 1 zijn verzameld, daarna zijn de boeken verwerkt die in week 2 zijn gefotografeerd, enzovoorts. De titel en de auteursnaam zijn in verschillende kolommen genoteerd. Ook zijn het genre, de circulatiesnelheid, het gender, de taal waarin de auteur schrijft en of de auteur nog leeft opgeschreven.

Hierna is een aantal aspecten uitgekozen om nader te analyseren. Om eventuele significante verbanden tussen aspecten van het boekenaanbod en de stadsdelen te achterhalen, zijn Chi-kwadraattoetsen gedraaid. Deze toetsen zijn uitgevoerd met het programma IBM SPSS Statistics, versie 28. Als onafhankelijke variabele wordt twee keer *het stadsdeel* gebruikt. De afhankelijke variabelen worden per toets aangepast: er wordt gekeken naar een aantal *genres*, naar de *publicatiedatum* en naar de *circulatiesnelheid*.

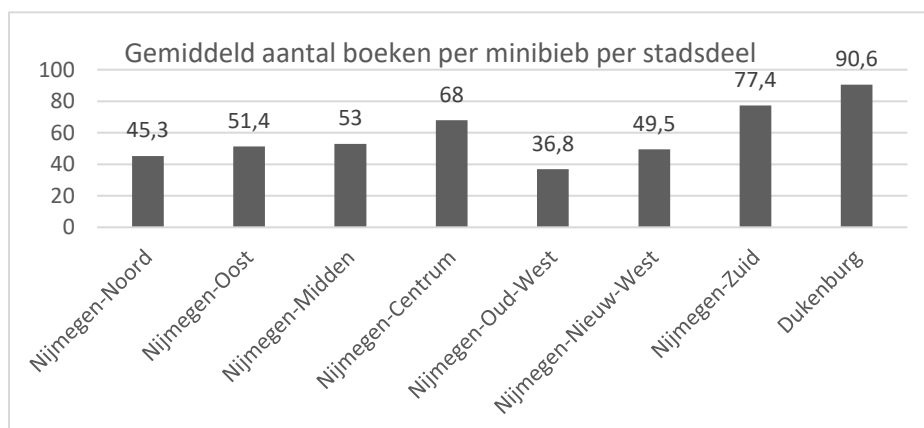
4. Resultaten inhoudsanalyse

4.1 Verwerking resultaten

In vijf weken tijd is het boekenaanbod van veertig minibibliotheken wekelijks bijgehouden. Per stadsdeel is er minimaal één minibibliotheek onderzocht. Toch zijn de verhoudingen tussen het aantal minibibliotheken per stadsdeel groot: zo zijn er in het stadsdeel Nijmegen-Oost tien minibibliotheken meegenomen in dit onderzoek, terwijl er in Nijmegen-Centrum slechts één minibibliotheek gevonden is die bij dit onderzoek is betrokken. Daarom wordt per stadsdeel eerst een gemiddeld aantal boeken per minibieb per stadsdeel berekend, alvorens sommige resultaten worden vergeleken. Hiervoor wordt eerst het totaal aantal boeken per stadsdeel achterhaald, waarna het totaal aanbod wordt gedeeld door het aantal minibibliotheek dat het desbetreffende stadsdeel in deze steekproef bezit.

4.2 Boekenaanbod

In de veertig minibibliotheken bevonden zich gedurende het onderzoek in totaal 2269 boeken. In Nijmegen-Noord stonden 136 boeken, in Nijmegen-Oost 514, in Nijmegen-Midden 318, in Nijmegen-Centrum 68, in Nijmegen-Oud-West 294, in Nijmegen-Nieuw-West 99, in Dukenburg 453 en in Nijmegen-Zuid 387. In onderstaande Tabel 7 is weergegeven hoeveel boeken er gemiddeld per minibieb per stadsdeel aanwezig zijn. Hierbij zijn alle boeken per stadsdeel bij elkaar opgeteld, waarna het totale aantal boeken is gedeeld door het aantal minibibliotheken dat het stadsdeel bevatte. Dit betekent dat het totaal aantal van 453 boeken in Dukenburg gedeeld werd door vijf, omdat zich vijf minibibliotheken bevonden in dit stadsdeel.

Tabel 7: Gemiddeld aantal boeken in een minibieb per stadsdeel.

Dukenburg heeft het hoogste gemiddelde aantal boeken per minibibliotheek. Eén minibibliotheek die zich in Dukenburg bevond, telde 191 boeken, wat ervoor heeft gezorgd dat het gemiddeld aantal boeken per minibieb in Dukenburg aanzienlijk steeg. Nijmegen-Oud-West heeft het laagste gemiddelde boeken per minibieb: hier ligt het gemiddelde op 36,8 boeken per minibibliotheek. In de

volgende paragrafen van hoofdstuk 4 worden verschillende aspecten van de onderzochte boeken individueel behandeld.

4.2.1 Genre

Van de 2269 boeken die zijn verwerkt in de data-analyse was van vijf boeken het genre onbekend. Kinderboeken werden sterk vertegenwoordigd: in totaal werden er 549 fictie-jeugdboeken (24%) en 22 non-fictie-jeugdboeken (1%) aangeboden in de minibibliotheken van de gemeente Nijmegen. Ook literaire fictie wordt veel aangeboden: in totaal stonden er 287 Nederlandse (13%) en 364 vertaalde (16%) literaire romans in de minibiebs. Het genre spanning wordt onder de minibibliotheken ook goed vertegenwoordigd: in totaal stonden er 370 boeken (16%) die onder dit genre vallen. Van alle boeken valt 14% onder de categorie non-fictie (11% non-fictie; 3% literaire non-fictie). Binnen de genrefictie vallen de categorieën erotiek en (overige) genrefictie. In totaal werden er 162 boeken aangeboden die onder genrefictie vallen, waarvan er 68 boeken erotische romans waren. Een genre dat weinig werd aangeboden, is het genre poëzie, waarvan slechts tien boeken werden aangeboden in de veertig onderzochte minibiebs. In de onderstaande Tabel 8 wordt er per stadsdeel een overzicht weergegeven van het genre-aanbod.

	Nijmegen- Noord	Nijmegen- Oost	Nijmegen- Midden	Nijmegen- Centrum	Nijmegen- Oud-West	Nijmegen- Nieuw- West	Nijmegen- Zuid	Dukenburg
Nederlandstalige literaire roman	11%	13%	12%	19%	14%	7%	14%	11%
Vertaalde literaire roman	16%	20%	15%	16%	12%	11%	18%	15%
Spanning	18%	16%	8%	24%	14%	10%	24%	17%
Kinderboeken	23%	21%	29%	9%	23%	30%	21%	35%
Genrefictie	3%	5%	6%	4%	12%	7%	7%	9%
Non-fictie	16%	11%	10%	15%	15%	25%	8%	5%
Literaire non- fictie	6%	3%	5%	0%	2%	1%	3%	4%
Poëzie	1%	1%	1%	0%	0%	0%	0%	0%
Engelstalige fictie	4%	6%	4%	7%	2%	2%	2%	3%
Verhalenbundel	1%	1%	2%	2%	0%	1%	1%	1%
Overig	1%	3%	8%	4%	6%	6%	2%	0%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Tabel 8: *Overzicht van de verschillende aangeboden genres per stadsdeel (in percentages)*

In Nijmegen-Centrum werden gemiddeld genomen de meeste oorspronkelijk Nederlandstalige literaire romans gevonden. Volgens een bevolkingsonderzoek uit 2022 door Nijmegen.nl (z.d.), waarbij onder andere het opleidingsniveau van bewoners binnen de gemeente Nijmegen in kaart werd gebracht, is 11,1% van de bewoners in Nijmegen-Centrum laagopgeleid. Hiermee is Nijmegen-Centrum één van de stadsdelen waar de minste laagopgeleiden wonen. Uit het onderzoek van

Wennekers, Huysmans en De Haan (2018) bleken hoogopgeleiden over het algemeen meer te lezen dan laagopgeleiden. Literatuur was hierbij één van de genres die onder lezers het populairst was. Ook in Nijmegen-Zuid werden veel Nederlandstalige én vertaalde literaire romans aangeboden: in beide gevallen gaat het over 19% van het totaalaanbod per genre. Nijmegen-Zuid kent daarentegen een relatief hoog percentage laagopgeleiden van 30,5%. Wel wonen er in Nijmegen-Zuid veel 60-plussers; 17,5% is tussen de 60-74 jaar en 10,5% is 75-plusser. Dit kan een mogelijke verklaring zijn voor het grote aanbod literatuur in Nijmegen-Zuid. Er zijn namelijk aanzienlijke verschillen in leeftijd tussen fervente lezers: van de 65-plussers leest 98% wekelijks, tegenover 53% van de jongeren tussen 13 en 19 jaar (Wennekers, Huysmans & De Haan, 2018).

Nijmegen-Nieuw-West bezit het kleinste aantal Nederlandstalige literaire romans: 6% van alle waargenomen Nederlandstalige literaire romans bevindt zich in Nijmegen-Nieuw-West. Van alle waargenomen vertaalde literaire romans bevinden zich in Nijmegen-Oud-West de minste boeken: slechts 6% van het totaalaanbod. In deze twee stadsdelen ligt het percentage 60-plussers net onder het gemiddelde.

Wat betreft het genre literaire non-fictie hebben Dukenburg, Nijmegen-Midden en Nijmegen-Noord de meeste boeken: Dukenburg telt 24% alle waargenomen literaire non-fictie. Nijmegen-Midden en Nijmegen-Noord bezitten allebei 19% van het totaalaanbod literaire non-fictie. Nijmegen-Centrum bezat geen literaire non-fictie. Echter, in Nijmegen-Centrum is maar één minibibliotheek gevonden die is meegenomen in dit onderzoek. Van alle andere stadsdelen zijn meer dan één minibieb onderzocht, wat de kans kleiner maakt dat er van één of meer genres nul boeken worden gevonden.

Dukenburg heeft het grootste aantal kinderboeken. Meer dan een kwart van alle waargenomen kinderboeken staat in stadsdeel Dukenburg (28%). Wel kennen zowel stadsdeel Dukenburg als Nijmegen-Midden allebei één minibieb die aangesloten is bij *Kinderzwerfboek*, een organisatie die zich inzet voor het verhogen van het aanbod aan kinderboeken; de minibieb is vrijwel geheel bedoeld voor het verspreiden van jeugdboeken (Kinderzwerfboek, z.d.). Andere genres worden in deze minibiebies vrijwel niet aangeboden. In Dukenburg is 7,89% van de stadsdeelbewoners tussen de 4 en de 11 jaar. Dit percentage ligt iets hoger dan het Nijmeegs gemiddelde van 7%. Nijmegen-Midden, het stadsdeel dat ook een minibieb heeft die aangesloten zit bij *Kinderzwerfboek* en waarvan 7,31% tussen de 4 en de 11 jaar is, heeft percentueel gezien aanzienlijk minder kinderboeken, namelijk 14% van het totaalaanbod. De minste kinderboeken werden er gevonden in de minibieb in Nijmegen-Centrum. Deze minibieb telde 1% van het totaalaanbod kinderboeken. Dat er in Nijmegen-Centrum de minste kinderboeken te vinden zijn, is te verklaren door het lage percentage kinderen tussen de 4 en de 11 jaar: dit percentage, van 0,95%, ligt in Nijmegen-Centrum verreweg het laagst (Nijmegen.nl, z.d.).

Van alle gefotografeerde spannende boeken werden de meeste spannende boeken gevonden in de stadsdelen Nijmegen-Zuid (23%), Nijmegen-Centrum (20%) en Dukenburg (20%). De stadsdelen Nijmegen-Nieuw-West, Nijmegen-Oud-West en Nijmegen-Midden bevatten percentueel gezien de minste spannende boeken. Hun percentages lagen op 5% en 6% van het totaalaanbod.

De stadsdelen Nijmegen-Nieuw-West en Nijmegen-Centrum bezitten percentueel gezien de meeste non-fictie⁷. In Nijmegen-Nieuw-West staat 22% van alle waargenomen non-fictie. In Nijmegen-Centrum ligt dit percentage op 17%. In Nijmegen-Midden en Nijmegen-Noord waren de minste non-fictieboeken gevonden: beide stadsdelen bezitten 9% van het totaalaanbod non-fictie.

De meeste Engelstalige fictie is te vinden in Nijmegen-Centrum: 29% van het totaalaanbod staat in deze minibibliotheek. Dit is mogelijk te verklaren omdat een groot deel van de bewoners student is en er door de jongere generaties steeds meer Engelstalige fictie gelezen wordt (De Jong, 2022). In Nijmegen-Centrum is 55% van de inwoners tussen de 18 en 29 jaar. In Nijmegen-Oud-West ligt het percentage Engelstalige fictie het laagst, namelijk op 4%. Hier is 26% van de bevolking tussen de 18 en de 29 jaar.

4.2.2 Statistische analyse

Om te onderzoeken of er een significant verband bestaat tussen stadsdeel en boekgenre, zijn drie stadsdelen op basis van hun sociaaleconomische situatie uitgekozen om nader te onderzoeken. Het aspect ‘opleidingsniveau’ wordt als uitgangspunt genomen. Hiervoor wordt gekozen, omdat een onderzoek van Wennekers, Huysmans en De Haan (2018) aantoont dat er een verschil zit tussen het aantal laagopgeleiden en hoogopgeleiden dat boeken leest. In paragraaf 3.3 werden tabellen met de percentages van laagopgeleiden en bibliotheekgebruikers van elk stadsdeel getoond. Omdat de percentages van frequente bibliotheekgebruikers bij alle stadsdelen redelijk gelijk liggen, is ervoor gekozen om dit aspect binnen deze analyse achterwege te laten. Er wordt dus enkel uitgegaan van het percentage laagopgeleiden van drie verschillende stadsdelen in Nijmegen. De stadsdelen Dukenburg, Nijmegen-Oost en Nijmegen-Oud-West zijn hiervoor geselecteerd. Volgens de onderzoeken van de gemeente Nijmegen (Nijmegen.nl, z.d.) ligt het percentage laagopgeleiden in Dukenburg op 37%. In Dukenburg wonen de meeste laagopgeleide mensen. In Nijmegen-Oost en Nijmegen-Centrum wonen de minste laagopgeleide mensen: het percentage in deze stadsdelen ligt op 11%. In Nijmegen-Centrum bevond zich maar één minibibliotheek die is meegenomen in dit onderzoek. Daarom is ervoor gekozen om Nijmegen-Oost, die tien minibibliotheeken telde, mee te nemen in dit vergelijkende onderzoek. In Nijmegen-Oud-West ligt het percentage laagopgeleide bewoners op 27%. Daarmee ligt Nijmegen-Oud-West het dichtst tegen het Nijmeegse gemiddelde aantal laagopgeleiden van 23%. Deze drie stadsdelen zijn geselecteerd op basis van een laag, een gemiddeld en een hoog percentage laagopgeleiden.

Om te achterhalen of er een verband is tussen opleidingsniveau en het soort boeken dat in minibibliotheeken wordt aangeboden, zijn ook drie verschillende genres geselecteerd. De drie genres, Nederlandstalige literatuur; spannende boeken en kinderboeken, zijn hiervoor uitgekozen. In veel minibibliotheeken was er sprake van een hoog percentage aan Nederlandstalige literatuur, spannende boeken en kinderboeken. Dit zorgt ervoor dat deze genres voldoen aan de voorwaarden van de Chi-

---

⁷ Literaire non-fictie is in deze vergelijking niet meegenomen, maar werd al eerder in deze paragraaf apart behandeld.

kwadraattoets, waarvan er één stelt dat er per cel minimaal vijf verwachte items aanwezig moeten zijn. Om deze toets betrouwbaar te kunnen draaien, was het noodzakelijk om het totaal aantal items te reduceren naar een maximum van 500 items. Daarom zijn niet zowel de Nederlandstalige literatuur als de vertaalde literatuur meegenomen in dit onderzoek. Omdat de dataverzameling plaatsvond op Nederlandse bodem, is ervoor gekozen om de Nederlandstalige literatuur daarom in dit onderzoek mee te nemen. Het aantal Nederlandstalige literaire romans lag daarnaast ook lager dan het aantal vertaalde literaire romans. Om het totale aantal boeken onder de 500 te houden, zodat de Chi-kwadraattoets betrouwbaar gedraaid kan worden, is gekozen om de Nederlandse literaire romans te verkiezen boven de vertaalde literaire romans.

De toets die wordt gedraaid is een Pearson's Chi-Kwadraattoets van 3x3, waarbij er in totaal 513 boeken zijn meegenomen (N=513). Dukenburg had in totaal 278 boeken met de genres Nederlandstalige literatuur, kinderboeken of spannende boeken. Nijmegen-Oost had in totaal 109 boeken met deze genres. Nijmegen-Oud-West telde er 126. Een Fisher exact test hoeft niet gedraaid te worden, omdat de steekproef van 513 items groot genoeg is. De afhankelijke variabele is het *genre*, in dit geval de bovengenoemde drie genres. De onafhankelijke variabele is het *stadsdeel*, in dit geval de drie stadsdelen Nijmegen-Oost; Nijmegen-Oud-West en Dukenburg.

Tabel 9: *Het verband tussen stadsdeel en genre.*

Stadsdeel			Genre			Total	
			Kinderboeken	Nederlandstalige literaire roman	Spanning		
Dukenburg	Count		152	48	78	278	
	Expected Count		131,1	60,2	86,7	278,0	
	% of Total		29,6%	9,4%	15,2%	54,2%	
	Standardized Residual		1,8	-1,6	-,9		
	Nijmegen-Oost	Count		30	30	49	109
		Expected Count		51,4	23,6	34,0	109,0
		% of Total		5,8%	5,8%	9,6%	21,2%
		Standardized Residual		-3,0	1,3	2,6	
	Nijmegen-Oud-West	Count		60	33	33	126
		Expected Count		59,4	27,3	39,3	126,0
		% of Total		11,7%	6,4%	6,4%	24,6%
		Standardized Residual		,1	1,1	-1,0	
Total	Count		242	111	160	513	
	Expected Count		242,0	111,0	160,0	513,0	
	% of Total		47,2%	21,6%	31,2%	100,0%	

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)
Pearson Chi-Square	26,157 ^a	4	<,001
Likelihood Ratio	26,836	4	<,001
N of Valid Cases	513		

a. 0 cells (0,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 23,58.

De Chi-Kwadraattoets (Tabel 9) is uitgevoerd om te achterhalen of er een verband bestaat tussen *genre* en *stadsdeel*. Uit de Pearson's Chi-kwadraat toets bleek er een significant verband te zijn tussen stadsdeel en genre ($\chi^2(4)=26.157, p<.001$).

Dit significante verband is te zien bij het stadsdeel Nijmegen-Oost en de genres *kinderboeken* en *spanning*. De bijdrage aan kinderboeken ligt in Nijmegen-Oost laag (SR= -3.0): er worden in dit stadsdeel percentueel gezien minder kinderboeken aangeboden dan verwacht werd. De bijdrage aan spannende boeken is in Nijmegen-Oost echter hoog (SR= 2.6). Er worden meer spannende boeken aangeboden in Nijmegen-Oost dan verwacht. In een onderzoek dat uitgevoerd is door Wennekers, Huysmans en De Haan (2018) blijken de meeste boekenlezers een voorkeur hebben voor spannende boeken. Meer dan de helft van de respondenten die af en toe of geregeld lezen, las minstens één spannend boek in de 12 maanden voorafgaand van het onderzoek. Naast spannende boeken doen literaire boeken het ook goed onder boekliefhebbers. In Nijmegen-Oost was de bijdrage in Nederlandstalige literaire romans groter dan in Nijmegen-Oud-West en Dukenburg. In Dukenburg was de bijdrage aan Nederlandstalige literaire romans het kleinst (SR= -1.6). Hier bevinden zich de meeste laagopgeleiden, die volgens de uitkomsten van het onderzoek uit *Lees: Tijd* het minst frequent lezen (Wennekers, Huysmans & De Haan, 2018).

4.2.3 Publicatiedatum

Per boek is nagegaan in welk jaar het voor de eerste keer in de oorspronkelijke taal is gepubliceerd. Er is gekozen om alle 2269 boeken in deze analyse mee te nemen, zodat in kaart kan worden gebracht hoe (niet-)gedateerd het gehele boekenaanbod in minibibliotheken binnen de gemeente Nijmegen is. Van de 2269 boeken waren er 32 boeken waarvan de publicatiedatum onbekend was. Het merendeel van de aangeboden boeken komt uit de tweede helft van de 20^e eeuw en uit de 21^e eeuw: er stonden 936 boeken die tussen 1946 en 1999 zijn uitgegeven. Boeken die zijn gepubliceerd vanaf 2000 werden het meest aangeboden: in totaal stonden er hiervan 1215 boeken in de minibibliotheken. Andere tijdsperiodes werden minder tot helemaal niet teruggevonden in de veertig minibibliotheken in gemeente Nijmegen. Van de twee categorieën 1600-1699 en 1700-1799 werd geen enkel boek aangeboden. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat minibieb-eigenaren soms de keuze maken om gedateerde boeken uit hun minibibliotheken te verwijderen (zie paragraaf 6.1.4). In totaal werden er 23 boeken aangeboden die tussen 1800 en 1899 zijn gepubliceerd. Boeken die vóór 1600 geschreven zijn, werden in dit onderzoek 14 keer waargenomen.

Onderstaande Tabel 10 laat in een overzicht zien hoeveel boeken uit een bepaald tijdvak ieder stadsdeel bezit.

	Nijmegen-Noord	Nijmegen-Oost	Nijmegen-Midden	Nijmegen-Centrum	Nijmegen-Oud-West	Nijmegen-Nieuw-West	Nijmegen-Zuid	Dukenburg
2000-heden	70%	54%	53%	35%	50%	46%	52%	56%
1946-1999	28%	40%	42%	60%	43%	50%	42%	40%
1900-1945	0%	3%	2%	0%	3%	1%	2%	3%
1800-1899	0%	1%	0%	2%	1%	1%	2%	1%
1700-1799	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
1600-1699	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Eerder dan 1600	0%	1%	1%	0%	1%	0%	0%	0%
Onbekend	2%	1%	2%	3%	2%	2%	2%	0%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Tabel 10: Overzicht van boeken uit de verschillende tijdvakken per stadsdeel (in percentages)

Per minibibliotheek zien we ongeveer dezelfde verhoudingen: het aanbod van boeken tussen 1946 en 1999 ligt hoog, evenals boeken die vanaf 2000 zijn uitgegeven. Vaak zijn de boeken die na 2000 zijn gepubliceerd nog iets sterker vertegenwoordigd. In een paar minibibliotheken ligt het aanbod van boeken tussen 1900 en 1999 hoger dan het aantal boeken vanaf 2000. De stadsdelen waarbij in meer dan de helft van de minibibliotheken meer 20^e-eeuwse boeken staan dan 21^e-eeuwse boeken, zijn de stadsdelen Nijmegen-Nieuw-West, Nijmegen-Centrum⁸ en Nijmegen-Oud-West.

4.2.4 Statistische analyse

Om te onderzoeken of er een significant verband bestaat tussen stadsdeel en de publicatiedatum van de boeken die zich bevinden in deze stadsdelen, zijn de drie stadsdelen die in bovenstaande paragraaf 4.2.2 beschreven staan wederom geselecteerd wegens het opleidingsniveau. Er is een onderscheid gemaakt in boeken die zijn gepubliceerd vóór 2000 en de boeken die gepubliceerd zijn vanaf 2000. Wederom zijn de stadsdelen Dukenburg, Nijmegen-Oost en Nijmegen-Oud-West geselecteerd. Per stadsdeel zijn er drie minibibliotheken geselecteerd waarvan de boeken werden onderverdeeld in boeken die zijn gepubliceerd vóór 2000 en boeken die zijn gepubliceerd vanaf 2000. Tijdens het selecteren van deze minibibliotheken is nagegaan hoe representatief deze zijn voor het gehele stadsdeel: afwijkende minibibliotheken werden op deze manier uitgesloten. Zo werd er in Dukenburg een minibibliotheek niet meegenomen in deze meting omdat deze minibieb alleen al 191 boeken bevatte. Omdat de Pearson's Chi-kwadraat toets het betrouwbaarst meet met een maximumaantal items van 500, is er rekening gehouden met het aantal boeken van alle minibibliotheken, zodat het maximumaantal items zo goed mogelijk gewaarborgd kan worden.

⁸ Nijmegen-Centrum heeft maar één minibibliotheek die is meegenomen in het onderzoek. In deze minibieb bevonden zich meer 20e-eeuwse boeken dan 21e-eeuwse boeken.

Tabel 11: *Het verband tussen stadsdeel en publicatiedatum.*

		Publicatiedatum			
			Gepubliceerd vóór 2000	Gepubliceerd vanaf 2000	Total
Stadsdeel	Dukenburg	Count	113	99	212
		Expected Count	102,3	109,7	212,0
		% of Total	21,8%	19,1%	40,9%
		Standardized Residual	1,1	-1,0	
	Nijmegen-Oost	Count	65	94	159
		Expected Count	76,7	82,3	159,0
		% of Total	12,5%	18,1%	30,7%
		Standardized Residual	-1,3	1,3	
	Nijmegen-Oud-West	Count	72	75	147
		Expected Count	70,9	76,1	147,0
		% of Total	13,9%	14,5%	28,4%
		Standardized Residual	,1	-,1	
Total	Count	250	268	518	
	Expected Count	250,0	268,0	518,0	
	% of Total	48,3%	51,7%	100,0%	

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)
Pearson Chi-Square	5,656 ^a	2	,059
Likelihood Ratio	5,680	2	,058
N of Valid Cases	518		

a. 0 cells (0,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 70,95.

Deze Chi-Kwadraattoets (Tabel 11) is uitgevoerd om te achterhalen of er een verband bestaat tussen *publicatiedatum* en *stadsdeel*. Uit de Pearson's Chi-kwadraat toets bleek er geen significant verband te zijn tussen stadsdeel en publicatiedatum ($\chi^2(2)=5.656, p=.059$).

4.2.5 Gender van de auteur(s)

In totaal werden er 1435 unieke auteurs gevonden die in het corpus geïdentificeerd zijn. Van de 1435 verscheidene auteurs is 47% man en 44% vrouw. 8% van de boeken werd geschreven door een auteursgroep. Bij auteursgroepen is niet nader gekeken naar de genders van deze auteurs. Bij 1% van de unieke auteurs kon het gender niet worden achterhaald. Van alle auteurs werd er bij één auteur de code 'Anders dan man/vrouw (3)' toegekend. Dit aantal ligt dusdanig laag dat het verder in de resultaten niet meer wordt behandeld. Onderstaande Tabel 12 laat in een overzicht percentueel zien hoeveel boeken van een bepaald gender ieder stadsdeel bezit.

	Nijmege n-Noord	Nijmegen- Oost	Nijmegen- Midden	Nijmegen- Centrum	Nijmegen- Oud-West	Nijmegen- Nieuw-West	Nijmegen- Zuid	Dukenburg
Man	43%	49%	49%	55%	45%	42%	55%	48%
Vrouw	43%	42%	41%	38%	39%	48%	39%	47%
Meerdere auteurs	13%	6%	7%	4%	12%	4%	3%	5%
Onbekend	1%	3%	3%	3%	3%	6%	3%	0%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Tabel 12: *Overzicht van het aantal mannelijke en vrouwelijke auteurs per stadsdeel (in percentages)*

In veel minibibliotheken lag de verhouding tussen mannelijke en vrouwelijke auteurs redelijk gelijk aan het Nijmeegse gemiddelde aantal mannelijke en vrouwelijke auteurs. In het stadsdeel Nijmegen-Oost bevond zich één minibieb die aanzienlijk meer mannelijke schrijvers telt dan vrouwen: 70% van de boeken was geschreven door een man. 17% van de boeken was geschreven door vrouwen. In Nijmegen-Oost bevond zich één minibieb waarbij het aantal vrouwelijke schrijvers hoger lag: 53% vrouwen tegenover 23% mannen. In één stadsdeel werden er meer vrouwelijke auteurs dan mannelijke auteurs aangeboden: 53% van de boeken in Nijmegen-Nieuw-West had een vrouwelijke auteur. Dit in tegenstelling tot alle andere stadsdelen, die allemaal meer mannelijke dan vrouwelijke auteurs aanbieden.

Ook per genre is er gekeken naar de verhouding tussen boeken van mannelijke auteurs en boeken van vrouwelijke auteurs. Om de man-vrouwverhoudingen hierbij te analyseren, is het gehele aantal van 2269 boeken als uitgangspunt genomen en niet het aantal individuele auteurs. Hier is voor gekozen, omdat er auteurs zijn die boeken schrijven die vallen onder verschillende genres. Wanneer de naam van een auteur maar één keer mee wordt genomen, is het onmogelijk om deze auteur onder één enkel genre te plaatsen. Daarnaast is het relevant om niet de verschillende auteurs, maar het gehele aanbod als uitgangspunt te nemen: hoeveel spannende boeken met een vrouwelijke auteur worden er in de minibibliotheken in gemeente Nijmegen aangeboden? En hoe zit dit met de spannende boeken van mannelijke auteurs?

Van het totaal aantal spannende boeken is 56% door een man geschreven. 37% van alle waargenomen spannende boeken in de minibiebjes werd geschreven door een vrouw. Bij kinderboeken ligt de verhouding tussen boeken van mannelijke schrijvers en boeken van vrouwelijke schrijvers dicht bij elkaar: 49% is door een man, en 43% is door een vrouw geschreven. In de minibibliotheken worden aanzienlijk meer Nederlandstalige literaire werken van mannen aangeboden (66%). Slechts 33% is geschreven door een vrouw. Bij de vertaalde literaire romans zijn het echter de vrouwen wier werk meer wordt aangeboden: 57% van deze werken is geschreven door een vrouw. 42% is door een man geschreven. Het grootste contrast bevindt zich bij de genrefictie, waar *erotiek* een onderdeel van is. In totaal is 70% van het aanbod geschreven door vrouwen en 17% door mannen. De overige 13% van de boeken is geschreven door auteursgroepen. Wanneer er binnen de genrefictie enkel gekeken wordt naar de 68 erotische romans, zien we dat er alleen boeken zijn gefotografeerd die geschreven zijn door vrouwelijke auteurs en auteursgroepen. Veel auteurs in deze auteursgroepen schrijven onder een vrouwelijk pseudoniem. Er is gekeken naar de persoon achter deze pseudoniemen. Het blijkt dat bijna alle auteursgroepen bestaan uit vrouwelijke auteurs. Er is één schrijversduo dat bestaat uit een vrouw en een man. Wanneer we de man-vrouwverhoudingen van auteurs van erotische romans analyseren, zien we dat het aantal mannelijke auteurs wordt gereduceerd tot 6%. Vier van de 68 erotische romans is geschreven door eenzelfde schrijversduo, waarvan één van de twee auteurs man is.

4.2.6 Auteur(s) levend of dood

Van de 1435 auteurs is van 1383 achterhaald of ze levend of dood zijn. Van de 1383 leven 961 (69%) auteurs nog. 422 (31%) auteurs zijn overleden. Deze verhouding komt in een groot deel van de minibibliotheken overeen. In alle minibibliotheken ligt het percentage levende auteurs hoger dan het percentage overleden auteurs, behalve in één van de acht onderzochte minibibliotheken in Nijmegen-Oud-West, waar er 67% van het boekenaanbod bestond uit boeken van overleden auteurs.

Onderstaande Tabel 13 laat in een overzicht een verdeling van boeken van levende en overleden auteurs per stadsdeel zien.

	Nijmegen-Noord	Nijmegen-Oost	Nijmegen-Midden	Nijmegen-Centrum	Nijmegen-Oud-West	Nijmegen-Nieuw-West	Nijmegen-Zuid	Dukenburg
Levend	80%	67%	62%	54%	63%	63%	69%	71%
Dood	14%	27%	31%	40%	32%	32%	27%	28%
Groep met zowel levende als dode auteurs	0%	0%	1%	0%	1%	0%	0%	0%
Onbekend	6%	6%	6%	6%	4%	5%	4%	1%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Tabel 13: Overzicht van het aantal boeken van levende en overleden auteurs per stadsdeel (in percentages)

Van het volledige aanbod van alle 2269 boeken stonden er 2045 boeken die door één auteur zijn geschreven. Deze 2045 boeken zijn als uitgangspunt genomen, omdat gekeken wordt hoeveel procent van de levende auteurs mannelijk of vrouwelijk is en hoeveel procent van de dode auteurs mannelijk of vrouwelijk is. Van auteursgroepen zijn de genders niet achterhaald. Deze worden daarom in dit onderdeel niet meegenomen. 38% van het totaalaanbod is geschreven door levende, vrouwelijke auteurs. Het gaat in dit geval over 776 boeken. Van levende mannelijke schrijvers werden 639 boeken gevonden (31%). Er worden dus meer boeken van levende vrouwelijke schrijvers aangeboden dan boeken van levende mannelijke schrijvers. Er staan aanzienlijk meer werken van overleden mannelijke auteurs in de minibibliotheken dan van overleden vrouwelijke auteurs. Er worden 462 boeken (23%) aangeboden die zijn geschreven door overleden mannelijke auteurs. Van overleden vrouwelijke auteurs worden 168 boeken aangeboden (8%).

4.2.7 Auteur(s) Nederlandstalig of anderstalig

Van de 1435 auteurs is er van 1425 achterhaald of de auteurs in het Nederlands schrijven of in een andere taal. Onderstaande Tabel 14 laat in een overzicht een verdeling van het percentage boeken met een Nederlandstalige auteur en boeken met een anderstalige auteur per stadsdeel zien.

	Nijmegen-Noord	Nijmegen-Oost	Nijmegen-Midden	Nijmegen-Centrum	Nijmegen-Oud-West	Nijmegen-Nieuw-West	Nijmegen-Zuid	Dukenburg
Nederlandstalig	49%	45%	51%	44%	41%	50%	39%	42%
Anderstalig	51%	52%	46%	52%	56%	46%	59%	58%
Onbekend	0%	3%	3%	4%	3%	4%	2%	0%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Tabel 14: Overzicht van het aantal boeken van Nederlandstalige auteurs en anderstalige auteurs per stadsdeel (in percentages)

Van alle auteurs schrijven 606 auteurs (43%) in het Nederlands. 819 (57%) auteurs schrijven in een andere taal dan het Nederlands. In Nijmegen-Noord liggen deze verhoudingen anders: bij twee van de drie minibibliotheken in Nijmegen-Noord ligt het aantal Nederlandse auteurs hoger dan het aantal anderstalige auteurs (55% en 60% is geschreven door een Nederlandstalige schrijver). Ook in Nijmegen-Oud-West zijn er twee minibiebs waarbij een aanzienlijk groter deel in het Nederlands schrijft (61% en 78%).

In de minibiebs zijn aanzienlijk meer kinderboeken te vinden die zijn geschreven door Nederlandstalige auteurs. In totaal is 70% van de jeugdboeken geschreven door Nederlandstalige auteurs. De overige 30% is geschreven door anderstalige auteurs, waarna ze vertaald zijn naar het Nederlands.

Wanneer we kijken naar het volledige aanbod van 2269, zien we dat er 1005 boeken (44%) worden aangeboden die zijn geschreven door Nederlandstalige auteurs. In totaal worden er 1211 (54%) boeken aangeboden die zijn geschreven door anderstalige auteurs.

4.2.8 Circulatiesnelheid

In totaal is er van 2269 boeken de circulatiesnelheid achterhaald. 716 (32%) boeken zijn één keer gefotografeerd. Deze boeken hebben een hoge circulatiesnelheid. 1553 (68%) boeken werden vaker dan één keer gefotografeerd. Deze boeken hebben een lagere circulatiesnelheid, omdat ze langer dan zeven dagen in de minibibliotheek hebben gestaan. Onderstaande Tabel 15 laat in een overzicht een verdeling van het percentage boeken met een hoge snelheid en boeken met een lage snelheid per stadsdeel zien.

Circulatiesnelheid	Nijmegen-Noord	Nijmegen-Oost	Nijmegen-Midden	Nijmegen-Centrum	Nijmegen-Oud-West	Nijmegen-Nieuw-West	Nijmegen-Zuid	Dukenburg
Hoog	19%	42%	28%	41%	39%	29%	38%	14%
Laag	81%	58%	72%	59%	61%	71%	62%	86%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Tabel 15: Overzicht van het aantal boeken met een hoge circulatiesnelheid en met een lage circulatiesnelheid per stadsdeel (in percentages)

Van de 716 boeken die een hoge circulatiesnelheid hadden, is gekeken welk genre deze boeken hadden. Van de 716 boeken waren er 154 kinderboeken (21%), 104 Nederlandstalige literaire romans (15%), 114 vertaalde literaire romans (16%) en 122 spannende boeken (17%). 50% van de boeken met een hoge circulatiesnelheid is geschreven door een man. 40% van de boeken met een hoge circulatiesnelheid is door een vrouw geschreven.

Per genre is gekeken naar de verhouding tussen het aantal boeken met een hoge circulatiesnelheid en het aantal boeken met een lage circulatiesnelheid. In totaal zijn er 571 kinderboeken gefotografeerd, waarvan 154 kinderboeken een hoge circulatiesnelheid hadden en 417 boeken een lage circulatiesnelheid. Dit betekent dat iets meer dan een kwart (27%) van de kinderboeken binnen of na een week werd weggehaald. In totaal waren er 183 Nederlandstalige literaire romans die vaker dan één keer gefotografeerd werden. Van alle gefotografeerde Nederlandstalige literaire romans werd 36% binnen of na één week meegenomen. Bij de vertaalde literaire romans lag dit percentage iets lager. Dit genre heeft 114 boeken met een hoge circulatiesnelheid en 250 boeken met een lage circulatiesnelheid. 31% van de vertaalde literaire romans wordt binnen of na één week meegenomen. Bij de spannende boeken ligt het percentage boeken dat binnen of na één week wordt meegenomen op 33%. In totaal zijn er 162 boeken gefotografeerd die onder genrefictie vallen. 36 van deze boeken werden binnen of na één week meegenomen. 126 boeken zijn vaker dan één keer gefotografeerd. In totaal had 22% van deze boeken een hoge circulatiesnelheid. Een genre dat een hoog percentage boeken met een hoge circulatiesnelheid had, was de Engelstalige fictie. Hier werd 39% van het totale aantal Engelstalige fictie binnen of na één week weggehaald.

Ook binnen de non-fictie werd er minstens een kwart van het totaalaanbod binnen één week weggehaald. In totaal werden er 20 van de 78 boeken die onder literaire non-fictie vallen binnen één week meegenomen (26%). Bij de niet-literaire non-fictie ligt het percentage boeken met een hoge circulatiesnelheid hoger. Binnen de non-fictie werden er 97 van de 246 non-fictieboeken maximaal één keer gefotografeerd (39%). Echter, uit de vragenlijsten die zijn afgenomen voor het enquêteonderzoek, blijkt dat sommige minibieb-eigenaren religieuze boeken of boeken met als hoofddoel zelfpromotie uit hun minibibliotheken verwijderden. Hierdoor kan de circulatiesnelheid hoger lijken dan deze in werkelijkheid is.

4.2.9 Statistische analyse

Om te onderzoeken of er een significant verband bestaat tussen stadsdeel en de circulatiesnelheid van de boeken die zich bevinden in deze stadsdelen, zijn de drie stadsdelen, Dukenburg, Nijmegen-Oost en Nijmegen-Oud-West, die in bovenstaande paragrafen 4.2.2 en 4.2.4 beschreven staan, wederom geselecteerd wegens het opleidingsniveau. Tijdens het selecteren van deze minibibliotheken is nagegaan hoe representatief deze zijn voor het gehele stadsdeel: afwijkende minibibliotheken werden op deze manier uitgesloten. Zo werd er in Dukenburg een minibibliotheek niet meegenomen in deze meting omdat deze minibieb alleen al 191 boeken bevatte. Per stadsdeel zijn er drie minibibliotheken geselecteerd waarvan de boeken werden onderverdeeld in boeken met een hoge circulatiesnelheid en boeken met een lage circulatiesnelheid. Omdat de Pearson's Chi-kwadraat toets het betrouwbaarst meet met een maximumaantal items van 500, is er rekening gehouden met het aantal boeken van alle minibibliotheken, zodat het maximumaantal items zo goed mogelijk gewaarborgd kan worden.

Tabel 16: *Het verband tussen stadsdeel en circulatiesnelheid.*

Stadsdeel		Circulatiesnelheid		Total
		Hoog	Laag	
Dukenburg	Count	24	189	213
	Expected Count	55,7	157,3	213,0
	% of Total	4,6%	36,1%	40,6%
	Standardized Residual	-4,2	2,5	
Nijmegen-Oost	Count	36	124	160
	Expected Count	41,8	118,2	160,0
	% of Total	6,9%	23,7%	30,5%
	Standardized Residual	-,9	,5	
Nijmegen-Oud-West	Count	77	74	151
	Expected Count	39,5	111,5	151,0
	% of Total	14,7%	14,1%	28,8%
	Standardized Residual	6,0	-3,6	
Total	Count	137	387	524
	Expected Count	137,0	387,0	524,0
	% of Total	26,1%	73,9%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)
Pearson Chi-Square	73,800 ^a	2	<,001
Likelihood Ratio	72,281	2	<,001
N of Valid Cases	524		

a. 0 cells (0,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 39,48.

Deze Chi-kwadraattoets (Tabel 16) is uitgevoerd om te achterhalen of er een verband bestaat tussen *circulatiesnelheid* en *stadsdeel*. Uit de Pearson's Chi-kwadraat toets bleek er een significant verband te zijn tussen stadsdeel en publicatiedatum ($\chi^2(2)=73.800, p<.001$). De bijdrage aan boeken met een hoge circulatiesnelheid ligt in Dukenburg laag (SR= -4.2): er bevinden zich in dit stadsdeel procentueel gezien minder boeken met een hoge circulatiesnelheid dan verwacht werd. De bijdrage aan boeken met een hoge circulatiesnelheid is in Nijmegen-Oud-West echter hoog (SR= 6.0). Er staan meer boeken met een hoge circulatiesnelheid in Nijmegen-Oud-West dan verwacht.

4.2.10 Veelvoorkomende titels

Er is gekeken naar de frequentie waarin eenzelfde auteur of titel voorkomt in de gefotografeerde minibiebjes. In totaal zijn er 2021 verschillende titels en 1435 verschillende auteurs gevonden. In het onderstaande overzicht, Tabel 17, staan alle titels die minstens in vier verschillende minibibliotheken zijn waargenomen. Wanneer een boek vier keer is gefotografeerd, staat het dus in minstens 10% van de minibibliotheken. Daarom is er voor dit minimum gekozen.

In de linkerkolom staan de titels van de boeken, met tussen haakjes de auteur(s) van het desbetreffende boek. In de rechterkolom staat hoe vaak een boek is waargenomen tijdens het verzamelen van de data. In de middelste kolom staat het genre van het boek, met tussen haakjes de code die het boek in dit onderzoek heeft gekregen.

Titel	Genre	Aantal keer waargenomen
Monterosso mon amour (Ilja Leonard Pfeijffer)	Nederlandstalige literaire roman (31)	11
Wat wij zagen (Hanna Bervoets)	Nederlandstalige literaire roman (31)	9
Het nieuwe testament in gewone taal	Overige non-fictie, theologie/religie (70)	8
Zonneglaren (Matthijs van Nieuwkerk)	Verhalenbundel (30)	7
De da vinci code (Dan Brown) ⁹	Spanning (35)	6
SMS (Tijbe Veldkamp)	Kinderboeken (28)	5
Komt een vrouw bij de dokter (Kluun)	Nederlandstalige literaire roman (31)	5
Het geheugenspel (Nicci French)	Spanning (35)	5
De eilandenruzie (Jozua Douglas)	Kinderboeken (28)	4
De wolvenlus (Nicholas Evans)	Vertaalde literaire roman (32)	4
Gala (Ronald Giphart)	Nederlandstalige literaire roman (31)	4
De verrekijker (Kees van Kooten)	Nederlandstalige literaire roman (31)	4
Mannen die vrouwen haten (Stieg Larsson)	Spanning (35)	4
Jas van belofte (Jan Siebelink)	Nederlandstalige literaire roman (31)	4
Duel (Joost Zwagerman)	Nederlandstalige literaire roman (31)	4

Tabel 17: Titels van boeken die minimaal in vier verschillende minibibliotheken van de gemeente Nijmegen aangeboden worden.

De bovenstaande titels in Tabel 17 zijn in minimaal vier verschillende bibliotheken waargenomen. Acht van de zestien titels vallen onder het genre Nederlandstalige literaire roman. Zeven van deze acht boeken zijn in de afgelopen jaren gepubliceerd als Boeken(week)geschenk. Dit is een plausibele verklaring voor de kwantiteit waarin deze werken voorkomen; deze geschenken worden gedrukt in een grote oplage en geschonken tijdens de Boekenweek. Het Boekenweekgeschenk¹⁰ van 2022, *Monterosso mon amour*, werd in elf van de veertig minibibliotheken aangeboden. In de stadsdelen Nijmegen-Oost, Nijmegen-Oud-West, Dukenburg, Nijmegen-Noord, Nijmegen-Midden en Nijmegen-Zuid werd dit Boekenweekgeschenk minstens één keer waargenomen. Het Boekenweekgeschenk uit 2021, *Wat wij zagen*, werd in negen verschillende minibibliotheken waargenomen. Het gaat hierbij om minibibliotheken in de stadsdelen Nijmegen-Oost, Nijmegen-Midden, Nijmegen-Centrum, Nijmegen-Noord, Nijmegen-Oud-West en Dukenburg. De al bestaande roman *De wandelaar* van Adriaan van Dis werd in november 2021 gekozen om door Nederland te verspreiden tijdens campagne *Nederland Leest*. Tijdens deze campagne werd dit boek in bibliotheken en boekhandels cadeau gedaan aan hun bezoekers.

Slechts één van de Nederlandstalige literaire romans is niet als Boeken(week)geschenk gepubliceerd. *Komt een vrouw bij de dokter* van Kluun heeft echter wel een publieksprijs gewonnen, wat betekent dat het boek onder het lezerspubliek veel aandacht ontving. Dit boek kende in 2009 al een oplage van 778.326 exemplaren, waarbij het om bijna 600.000 Nederlandstalige exemplaren ging (BNNVARA, 2009). Dit kan een mogelijke reden zijn van de frequentie waarin het boek wordt verspreid onder minibibliotheken.

Ook de boeken *Zonneglaren* van Matthijs van Nieuwkerk en *De eilandenruzie* van Jozua Douglas zijn Boekenweekgeschenken geweest in de afgelopen jaren: *Zonneglaren* werd in de zomer van 2022 als geschenk aangeboden door boekhandels.

⁹ *De da vinci code* is vijf keer in het Nederlands, en één keer in het Engels aangeboden, maar zijn alle zes onder de Nederlandse naam in het bestand verwerkt.

¹⁰ Het verzamelen van de data vond plaats tijdens de Boekenweek 2023; het Boekenweekgeschenk van Lize Spit is het recentste Boekenweekgeschenk en werd tijdens de dataverzameling twee keer waargenomen.

De eilandenruzie was het Kinderboekenweekgeschenk van 2018.

De titels *Mannen die vrouwen haten* en *De da vinci code* hebben allebei meerdere prijzen gewonnen. Beide boeken zijn verfilmd en worden nog altijd herdrukt en hebben in meerdere bestsellerlijsten gestaan, waaronder in de CPNB Bestseller 60 (CPNB, z.d.). Deze boeken hebben een hoge mate van economisch kapitaal toegekend gekregen: de verkoopcijfers liggen nog altijd hoog en beide werken zijn in meerdere talen vertaald. Nederlandse uitgeverijen hebben de twee boeken in de laatste jaren heruitgegeven.

Van de zestien werken die vaker dan vier keer voorkwamen, waren er twee werken kinderboeken: *SMS* van Tjibbe Veldkamp kwam vijf keer voor en *De eilandenruzie* van Jozua Douglas kwam vier keer voor. Het genre spanning werd drie keer in Tabel 17 opgenomen. Het gaat hier onder andere om de twee eerdergenoemde titels *De da vinci code* en *Mannen die vrouwen haten*. De derde titel is *Het geheugenspel*, geschreven door het schrijversduo Nicci French. Ook dit schrijversduo heeft veel publieksprijzen gewonnen.

Het nieuwe testament in gewone taal is meegenomen in bovenstaande Tabel 17, maar wordt niet nader aangeduid als een populair werk. Verscheidene bibliotheek-eigenaren gaven in de enquête, die gebruikt is voor de kwalitatieve analyse, aan dat ze veel religieuze werken in hun minibibliotheek aantreffen. Het is daarom aannemelijk dat deze boekjes in meerdere minibibliotheek geplaatst zijn met het doel om te evangeliseren of om de boodschap van het Christendom te verspreiden.

Van alle veelvoorkomende titels zijn er van de vijftien verschillende titels¹¹ elf geschreven door Nederlandstalige auteurs. De vier overige titels zijn oorspronkelijk in een andere taal geschreven, maar later vertaald naar het Nederlands.

4.2.11 Veelvoorkomende auteurs

Naast titels zijn er ook verscheidene auteurs frequent waargenomen tijdens de dataverzameling. Wanneer een auteur minimaal 6 keer is teruggekomen in de dataverwerking, wordt deze in onderstaande Tabel 18 opgenomen.

---

¹¹ *Het nieuwe testament in gewone taal* wordt in deze vergelijking niet meegenomen, omdat het meerdere auteurs heeft en mogelijk wel veel aangeboden, maar niet per se veel geleend of gelezen wordt (zie paragraaf 6.1.4).

Naam auteur	Aantal	Naam auteur	Aantal keer waargenomen
Dan Brown	15	Simone van der Vlugt	8
Nicci French	15	Isabel Allende	7
Walt Disney*	13	Nicholas Evans	7
Cate Tiernan*	13	Herman Koch	7
Paul van Loon*	12	Matthijs van Nieuwkerk	7
Jacques Vriens*	12	Annie M. G. Schmidt*	7
P. Nowee*	11	Karin Slaughter	7
Ilja Leonard Pfeijffer	11	Joost Zwagerman	7
Hanna Bervoets	9	Henri Arnoldus*	6
Kluun	9	Robin Cook	6
Jill Mansell	9	Maarten 't Hart	6
Nora Roberts	9	Sophie Kinsella	6
Carry Slee*	9	Frank Lampard*	6
Tjibbe Veldkamp*	9	Henning Mankell	6
Patricia Cornwell	8	Mirjam Oldenhave*	6
Adriaan van Dis	8	Francine Oomen*	6
Tess Gerritsen	8	Lydia Rood*	6
John Grisham	8	Cecil Saint-Laurent	6
E. L. James	8	Peter van Straaten	6
Kees van Kooten	8		
Jan Siebelink	8		
Esther Verhoef ¹²	8		

Tabel 18: Overzicht van auteurs wiens werk minimaal zes verschillende keren is aangeboden in de minibiebs binnen de gemeente Nijmegen.

In Tabel 18 komen wederom auteurs voor die een Boekenweekgeschenk geschreven hebben. Hanna Bervoets, Matthijs van Nieuwkerk en Ilja Leonard Pfeijffer staan alleen in bovenstaand overzicht omdat hun Boekenweekgeschenk meer dan zes keer werd aangeboden in verschillende minibibliotheken, wat inhoudt dat hun naam daarom minimaal zes keer voorkwam in het totaalaanbod. Naast hun Boekenweekgeschenken zijn er geen andere werken aangeboden in de minibibliotheken. Van de auteurs Joost Zwagerman, Kees van Kooten en Jan Siebelink werden er naast hun Boekenweekgeschenk ook andere werken aangeboden.

De auteurs Cate Tiernan, Cecil Saint-Laurent, P. Nowee en Frank Lampard hebben boekenreeksen geschreven. Deze boekenreeksen zijn als complete set in een minibibliotheken achtergelaten. De jeugdboeken van Cate Tiernan stonden bijvoorbeeld allemaal in een minibibliotheek in Dukenburg. Soortgelijke situaties gelden ook voor de andere drie auteurs. Dit maakt de bekendheid van deze auteurs minder representatief; ze staan niet verspreid onder meerdere minibibliotheken in verschillende stadsdelen. Ook de vele verschillende sprookjesboeken van kinderboekenschrijver Walt Disney werden slechts in één (kinder)minibibliotheek aangetroffen.

Dan Brown is in de vorige paragraaf 4.2.10 al eerder behandeld, omdat hij auteur is van boeken die verscheidene verfilmingen en publieksprijzen op hun naam hebben staan. Hetzelfde geldt voor auteur E. L. James, de auteur van de *Vijftig tinten*-serie. Haar trilogie werd twee keer volledig in twee verschillende minibibliotheken aangetroffen. De boeken van Jill Mansell, Sophie Kinsella en Nora Roberts vallen onder de genrefictie. In dit geval gaat het over Chicklit-boeken, waarvan het

¹² In totaal werd er 6 keer een boek van Esther Verhoef en 2 keer een boek van Marique Maas aangeboden. Omdat Marique Maas het pseudoniem van Esther Verhoef is, zijn deze twee boeken onder haar echte naam verwerkt.

merendeel is gepubliceerd als goedkope pocketeditie. Deze boeken werden in verschillende stadsdelen aangetroffen. De auteurs Esther Verhoef, Henning Mankell, Nicci French, Patricia Cornwell, Robin Cook, Simone van der Vlugt, Tess Gerritsen en Karin Slaughter schrijven voornamelijk boeken die vallen onder het genre spanning. Uit het onderzoek van Wennekers (2018) blijkt dat het genre spanning onder de geënquêteerden een populair genre is. Dit zie je terug in het aantal thrillerauteurs dat frequent in minibibliotheken wordt aangeboden en meegenomen. In de lijst met veelvoorkomende auteurs werden vier boeken van Esther Verhoef gevonden en twee boeken met haar pseudoniem Marique Maas. De vier boeken onder haar eigen naam betreffen literaire thrillers. De boeken die onder Marique Maas gepubliceerd worden, zijn erotisch getinte romans.

Van de 41 auteurs wiens werk minstens zes keer werd waargenomen zijn er dertien auteurs die voornamelijk jeugdboeken schrijven. Deze auteurs hebben in bovenstaande Tabel 18 een asterisk achter hun naam. Van deze dertien auteurs schrijven er tien in het Nederlands. De andere drie auteurs schrijven in een andere taal dan het Nederlands. De kinderboeken van Frank Lampard werden in het Engels aangeboden. De boeken van Walt Disney en Cate Tiernan waren vertaald naar het Nederlands.

Van de veelvoorkomende auteurs is 56% man. 42% van de veelvoorkomende auteurs is vrouw. Er is één schrijversduo (2%) dat vaker dan zes keer werd waargenomen. Dit schrijversduo – Nicci French – bestaat uit een man en een vrouw. Van alle veelvoorkomende schrijvers komt 56% uit Nederland. De verhouding tussen levende schrijvers en dode schrijvers is groot: 80,5% van de veelvoorkomende auteurs leeft nog.

4.2.12 Boekenweekgeschenken

Naar aanleiding van de resultaten uit de Tabellen 17 en 18 in paragraaf 4.2.10 en 4.2.11 is er nader gekeken naar het aanbod van Boekenweekgeschenken in minibibliotheken. Het gaat hier uitsluitend over de nouvelles die auteurs in opdracht hebben geschreven voor de Boekenweek. Op Hebban.nl (z.d.) is een overzicht met alle Boekenweekgeschenken samengesteld. Per boek is nagegaan of en hoe vaak dit werk is waargenomen. In onderstaande Tabel 19 worden de titel en auteursnaam van de gevonden Boekenweekgeschenken in de linkerkolom weergegeven. In de middelste kolom staat het jaar waarin deze novelle is gepubliceerd. Rechts staat hoe vaak dit Boekenweekgeschenk is waargenomen.

Titel en auteur	Publicatiedatum	Frequentie
<i>Monterosso mon amour</i> , Ilja Leonard Pfeijffer	2022	11
<i>Wat wij zagen</i> , Hanna Bervoets	2021	9
<i>Gala</i> , Ronald Giphart	2003	4
<i>De verrekijker</i> , Kees van Kooten	2013	4
<i>Jas van belofte</i> , Jan Siebelink	2019	4
<i>Duel</i> , Joost Zwagerman	2010	4
<i>De kraai</i> , Kader Abdolah	2011	3
<i>De pianoman</i> , J. Bernlef	2008	3
<i>Broer</i> , Esther Gerritsen	2016	3
<i>Een tafel vol vlinders</i> , Tim Krabbé	2009	3
<i>Het theater, de brief en de waarheid</i> , Harry Mulisch	2000	3
<i>Een mooie jonge vrouw</i> , Tommy Wieringa	2014	3
<i>Zomerhitte</i> , Jan Wolkers	2005	3
<i>Gezien de feiten</i> , Griet Op de Beeck	2018	2
<i>Want dit is mijn lichaam</i> , Renate Dorrestein	1997	2
<i>De grote wereld</i> , Arthur Japin	2006	2
<i>De brug</i> , Geert Mak	2007	2
<i>De erfenis</i> , Connie Palmen	1999	2
<i>Spitzen</i> , Thomas Rosenboom	2004	2
<i>Woede</i> , Salman Rushdie	2001	2
<i>De eerlijke vinder</i> , Lize Spit	2023	2
<i>De zomer hou je ook niet tegen</i> , Dimitri Verhulst	2015	2
<i>Leon en Juliette</i> , Annejet van der Zijl	2020	2
<i>Een overtuigend mens</i> , Maarten Biesheuvel	1988	1
<i>De zwaardvis</i> , Hugo Claus	1989	1
<i>Palmwijn</i> , Adriaan van Dis	1996	1
<i>Oeroeg</i> , Hella S. Haasse	1948	1
<i>Weerborstels</i> , A.F.Th van der Heijden	1992	1
<i>In de mist van het schimmenrijk</i> , Willem Frederik Hermans	1993	1
<i>De ronde van '43</i> , Henri Knap	1981	1
<i>Makkelijk leven</i> , Herman Koch	2017	1
<i>Een schot in de lucht</i> , Anton Koolhaas	1962	1
<i>De goden moeten hun getal hebben</i> , Hubert Lampo	1969	1
<i>Heldere hemel</i> , Tom Lanoye	2012	1
<i>Het rookoffer</i> , Tessa de Loo	1987	1
<i>Het volgende verhaal</i> , Cees Nooteboom	1991	1
<i>De vierde man</i> ¹³ , Gerard Reve	1981	1
<i>Sterremeer</i> , F. Springer	1990	1
<i>Serenade</i> , Leon de Winter	1995	1

Tabel 19: Overzicht van de aangetroffen Boekenweekgeschenken in minibibliotheken.

In totaal werden er 94 Boekenweekgeschenken waargenomen, wat maakt dat 4.1% van het totale aantal boeken bestaat uit Boekenweekgeschenken. Van alle Nederlandse en vertaalde literaire romans bestaat 14.4% uit Boekenweekgeschenken. Het meest recentelijke Boekenweekgeschenk, *De eerlijke vinder* van Lize Spit, dat tijdens de dataverzameling gepubliceerd is, werd al in twee minibibliotheken aangetroffen. Het oudste Boekenweekgeschenk dat werd gefotografeerd, was *Oeroeg* van Hella Haasse, dat in 1948 werd gepubliceerd. Het Boekenweekgeschenk van Hella Haasse is echter een canonieke tekst: de editie die tijdens het onderzoek werd waargenomen betrof dan ook geen Boekenweekgeschenkeditie, maar een latere uitgave van dit veelgelezen boek.

¹³ *De vierde man* heeft Gerard Reve in opdracht voor de Boekenweek geschreven, maar zijn novelle werd afgewezen wegens de thematiek die hij behandelde. Het boek is later door zijn uitgeverij alsnog gepubliceerd.

Ook is er gekeken naar de Kinderboekenweekgeschenken. In totaal bevonden zich 31 Kinderboekenweekgeschenken in de onderzochte minibibliotheken. In onderstaande Tabel 20 is een overzicht gecreëerd van de Kinderboekenweekgeschenken die zijn waargenomen tijdens de dataverzameling.

Titel en auteur	Publicatiedatum	Frequentie
<i>De eilandenruzie</i> , Jozua Douglas	2018	4
<i>Per ongelukt!</i> , Simon van der Geest	2015	3
<i>Kattensoep</i> , Janneke Scholtveld	2017	3
<i>Haaiëntanden</i> , Anna Woltz	2019	3
<i>De diamant van Banjarmasin</i> , Arend van Dam	2020	2
<i>Waanzinnige boomhutverhalen</i> , Andy Griffiths	2022	2
<i>Mees Kees – in de Gloria</i> , Mirjam Oldenhove	2010	2
<i>Je bent super...Jan!</i> , Harmen van Straaten	2013	2
<i>Het wonder van Frieswijck</i> , Thea Beckman	1991	1
<i>Swing</i> , Paul Biegel	2004	1
<i>De huiveringwekkende mythe van Perseus</i> , Imme Dros	1996	1
<i>Vlammen</i> , Hans Hagen	2008	1
<i>Boris en het woeste water</i> , Rindert Kromhout	2002	1
<i>Het weer en de tijd</i> , Joke van Leeuwen	1993	1
<i>Het Zwanenmeer (maar dan anders)</i> , Francine Oomen	2003	1
<i>Bombaaj!</i> , Els Pelgrom	1995	1
<i>Jorrie en Snorrie</i> , Annie M. G. Schmidt	1990	1
<i>Tiril en de Toverdrank</i> , Bette Westera	2021	1

Tabel 20: Overzicht van de aangetroffen Kinderboekenweekgeschenken in minibibliotheken.

In verhouding tot de Boekenweekgeschenken worden er minder Kinderboekenweekgeschenken aangeboden. Van alle 571 gevonden kinderboeken is 5,4% een Kinderboekengeschenk. Het Kinderboekenweekgeschenk uit 2022 is het meest recente Kinderboekenweekgeschenk dat werd waargenomen tijdens de dataverzameling. Het oudste gevonden Kinderboekenweekgeschenk dateert uit 1990.

5. Enquêteonderzoek

5.1 Methode

Naast het analyseren van de boeken die in minibibliotheken binnen de gemeente Nijmegen worden aangeboden en de circulatiesnelheid hiervan, wordt ook in kaart gebracht welke mogelijke invloed minibibliotheek-eigenaren hebben op het aanbod en de circulatie van boeken in hun boekenkastje. Hierbij wordt gevraagd naar keuzes die eigenaren maken omtrent het plaatsen of weghalen van bepaalde soort boeken, hun eigen ervaringen met het lenen van boeken uit eigen of andermans minibibliotheek, de mate waarin ze hun minibieb als ‘populair’ ervaren, en welke ervaringen ze hebben met vandalisme en extreme weersomstandigheden.

Aan de minibieb-eigenaren is toestemming gevraagd voor het fotograferen van hun minibieb. Naast deze toestemming is ook gevraagd of zij wilden participeren in een kwalitatief onderzoek. Dit onderdeel bestaat uit een enquête die is gemaakt met Google Forms. Om de communicatie zo laagdrempelig en toegankelijk mogelijk te houden, is deze enquête per e-mail gedeeld met alle participanten die zich hiervoor hebben opgegeven. Ze konden zich telefonisch of per e-mail opgeven. De vragen die in de enquête zijn opgenomen zijn te vinden in *bijlage 2*.

In totaal hebben negentien participanten deelgenomen aan het kwalitatieve deel van het onderzoek. Deze participanten beheren één van de minibibliotheken die in deze scriptie zijn onderzocht. Op 27 april 2023 is de enquête onder de minibibliotheek-eigenaren verspreid per e-mail. Na exact vier weken werd de enquête gesloten. Bij het verzamelen van participanten is niet geselecteerd op gender. Hun leeftijd is wel bevestigd, maar de leeftijd was geen voorwaarde om de vragenlijst in te vullen, al moesten de participanten minstens zestien jaar zijn om deze enquête in te vullen. De belangrijkste voorwaarde was dat de participant een minibibliotheek beheert die wordt meegenomen in het kwantitatieve onderzoek.

Aan alle veertig minibieb-eigenaren is medegedeeld dat hun minibibliotheek wordt meegenomen in een onderzoek naar het aanbod en de circulatie van boeken in minibibliotheken in de gemeente Nijmegen. 38 van de 40 onderzochte minibibliotheken waren in de voortuin of bij de voordeur van de minibibliotheek-eigenaar geplaatst. Eén minibibliotheek in Nijmegen-Oud-West stond aan de overkant van de straat, waar de eigenaar er zicht op had. De motivatie voor het plaatsen van de minibibliotheek op deze locatie is onbekend. Een andere minibibliotheek-eigenaar plaatste de bibliotheek in zijn voortuin, maar deze voortuin bevond zich niet voor, maar naast de woning; dit betekent dat je de tuin in moet wandelen om de minibibliotheek te bereiken. Deze boekenkast – de kast telde vijf planken – staat niet op een zichtbare plek, wat ervoor zorgt dat een passerende voorbijganger de minibieb mogelijk minder snel zal opmerken dan in de andere gevallen. De andere kastjes stonden namelijk op plekken waar voorbijgangers ze gemakkelijk kunnen zien. De boekenkastjes zijn geplaatst op ooghoogte, waardoor ze extra opvallen.

Om te onderzoeken welke mogelijke invloed minibibliotheek-eigenaren in de gemeente

Nijmegen op het aanbod en de circulatie van boeken hebben, is een enquête verspreid onder de respondenten die een minibieb beheren die bij het kwalitatieve onderzoek is meegenomen. De enquête die is verspreid gaat in op de motivatie om een minibieb te beheren en de keuzes die de eigenaren maken rondom het beheren en raadplegen van een minibieb.

6. Resultaten enquêteonderzoek

6.1 Algemene informatie

Negentien participanten, verdeeld over zeven stadsdelen, hebben de enquête volledig ingevuld. Twee kwamen uit het stadsdeel Nijmegen-Nieuw-West, zes uit Nijmegen-Oost, vier uit Dukenburg, twee uit Nijmegen-Noord, twee uit Nijmegen-Oud-West, twee uit Nijmegen-Zuid en één uit Nijmegen-Midden. De minibieb-eigenaar uit het stadsdeel Nijmegen-Centrum heeft de enquête niet ingevuld. De leeftijden van bibliotheek-eigenaren verschillen; de jongste participant is 31 jaar en de oudste participant is 77 jaar. Veel minibieb-eigenaren beheren hun minibibliotheek al enige jaren. De kortst-bestaande minibibliotheek bestaat zeven maanden en de langst-bestaande minibibliotheek 93 maanden. Bijna alle beheerders ontvangen geen structurele steun van een externe instantie. Echter, de organisatie Kinderzwerfboek werkt wel samen met één minibibliotheek-eigenaar die de enquête heeft ingevuld. Deze organisatie zet zich in voor de verspreiding van kinderboeken, waarbij relevante en vaak recent gepubliceerde boeken in deze minibiebs worden geplaatst (Kinderzwerfboek, z.d.). Andere minibibliotheek-eigenaren geven aan dat ze geen structurele steun ontvangen, maar dat ze soms wel boeken ontvangen van buurtbewoners die ze in hun minibieb kunnen plaatsen.

6.1.1 Populariteit van de minibibliotheken volgens eigenaren

Minibieb-beheerders uit de stadsdelen Nijmegen-Oost, Nijmegen-Midden, Nijmegen-Noord en Nijmegen-Zuid ervaren hun minibibliotheek als populair. Alle participanten uit Nijmegen-Midden, Nijmegen-Noord en Nijmegen-Zuid gaven hun minibibliotheek een score van 1 of 2 ($n=19$, $m=2,45$, $SD=1,3$), waarbij 1 staat voor populair en 5 staat voor niet populair. In Nijmegen-Oost gaven twee participanten een 1 en drie participanten een 2 voor de populariteit van hun minibieb. Er was één participant uit Nijmegen-Oost die een 4 gaf. De participanten die hun minibieb als populair ervaren, geven aan dat er geregeld – soms zelfs meermaals per dag – mensen in hun boekenkast kijken. De respondenten geven ook aan dat ze merken dat het aanbod in hun minibibliotheken wisselt; mensen halen boeken weg en zetten er andere boeken voor in de plek. Daarnaast krijgen ze positieve feedback van minibieb-gebruikers of buurtbewoners over hun initiatief.

In de stadsdelen Nijmegen-Nieuw-West en Nijmegen-Oud-West zijn de ervaringen van de participanten verdeeld over de populariteit van het boek. Eén participant uit Nijmegen-Oud-West geeft de minibieb een score van 2. De andere participant uit dit stadsdeel geeft een score van 4 en ervaart een mindere mate van populariteit. Ook in Nijmegen-Nieuw-West geeft een respondent een 4. De andere respondent uit dit stadsdeel geeft een 1 en ervaart een hogere mate van populariteit.

De respondenten uit Dukenburg ervaren een mindere mate van populariteit. Twee respondenten geven een score van 3 en ervaren hun minibieb als ‘gemiddeld’. De andere twee respondenten geven een 4 en ervaren een mindere mate van populariteit. De respondenten geven aan

dat weinig mensen hun minibieb bezoeken. Ook de circulatie van boeken verloopt traag. Twee respondenten geven aan dat het aanbod wisselt met vlagen: soms is er een hogere circulatiesnelheid, soms ligt het een tijdje volledig stil. Eén van de respondenten met een kinderminibieb heeft via sociale media geprobeerd om meer aanloop te krijgen, maar dit had weinig succes. Het gebrek aan populariteit in dit stadsdeel is mogelijk te verklaren door het opleidingsniveau van de inwoners. Uit een onderzoek van Wenekers, Huysmans en De Haan (2018) blijkt dat mensen met een laag opleidingsniveau minder frequent en minder graag lezen dan mensen met een hoog opleidingsniveau. Dukenburg kent van de onderzochte stadsdelen het hoogste percentage laagopgeleiden (Nijmegen.nl, z.d.).

6.1.2 Motivaties voor het beheren van een minibibliotheek

Minibibliotheek-eigenaren gaven verscheidene redenen voor het creëren en behouden van een minibieb. Vaak was er meer dan één reden om een boekenkastje aan te schaffen. Acht van de negentien respondenten gaven aan dat ze van een deel van hun boeken af wilden, maar ze deze niet wilden weggooien en als oplossing een minibieb hadden aangeschaft. Negen respondenten vonden het verspreiden van boeken en het doorgeven van het leesplezier een belangrijke reden. Ook het vergroten van het buurtgevoel was bij drie respondenten een belangrijke motivatie. Drie participanten gaven expliciet aan dat ze zelf van lezen houden, al is het aannemelijk dat dit aantal hoger ligt, omdat veel respondenten het hebben over het ‘opruimen van de boekenkast’, wat impliceert dat ze zelf ook lezen. Twee respondenten vermeldden dat ze het belangrijk vinden dat boeken laagdrempelig beschikbaar zijn, en dat dit een motivatie was om een minibieb te starten.

6.1.3 Lenen minibieb-eigenaren zelf boeken?

Op de vraag of minibieb-eigenaren zelf boeken uit hun eigen minibieb weghalen om deze te lezen, antwoordden dertien respondenten met ‘ja’. Vier participanten gaven aan dat ze dit zo nu en dan deden. Twee participanten antwoordden met ‘nee’. Eén van deze respondenten gaf aan dat deze alleen eigen boeken in de minibieb plaatst; er worden dus niet door anderen boeken voor in de plek teruggezet. De boeken die de respondenten uit hun eigen minibieb weghalen zijn voornamelijk bekende romans van bekende schrijvers. Eén respondent gaf aan ook wel eens een boek uit diens eigen boekenkastje te halen met de intentie om het aan iemand anders af te geven. Er worden dus niet alleen boeken weggehaald voor het eigen vermaak.

De respondenten halen minder vaak boeken uit andermans bibliotheken. Eén van de respondenten gaf aan vroeger vaker boeken uit andermans minibiebjes te halen, maar dit niet meer zo frequent te doen sinds ze een eigen minibieb hebben. Zes respondenten halen geregeld een boek uit andermans minibibliotheek. Het antwoord ‘soms’ is daarentegen ook zes keer ingevuld. Zeven participanten gaven aan geen boeken uit andermans bibliotheek te halen voor eigen vermaak. Eén respondent gaf aan dat er wel boeken geruild worden tussen minibiebs: wanneer een bepaald soort boek of een bepaald genre bij diens minibieb niet geliefd is, ruilt deze eigenaar de boeken met boeken uit een andere minibieb, omdat deze boeken daar misschien wel populairder zullen zijn. De boeken die

voor eigen vermaak uit andermans minibibliotheken worden gehaald, zijn veelal dezelfde soort boeken als de boeken die uit eigen minibiebjes worden gehaald ter amusement.

6.1.4 Wat te doen met boeken die niet in de minibieb thuishoren?

Veel minibieb-eigenaren kiezen er bewust voor om een bepaald genre of een bepaald soort boek uit hun minibieb te verwijderen. Tien respondenten gaven aan dat ze – te veel – religieuze boeken of Bijbels uit hun minibieb verwijderen. Twee hiervan gaven aan dat er vaak Christelijke ‘reclame’ in hun minibieb wordt geplaatst. Ook gaven twee respondenten aan dat boeken waar zelfpromotie het hoofddoel is worden weggehaald.

Negen respondenten gaven aan dat ze boeken weghalen die volgens hen te oud zijn. Eén van deze negen respondenten gaf aan waar hij de grens trekt: boeken van vóór 2000 worden weggehaald. Ook boeken die kapot of vies zijn, worden door zeven respondenten als ‘onbruikbaar’ bestempeld en worden daarom uit hun minibieb verwijderd. Uit een eerder onderzoek, waarbij minibieb-eigenaren werd gevraagd welke boeken zij uit hun minibibliotheken haalden, kwamen dezelfde uitkomsten: ook hier verwijderen eigenaren religieuze en gedateerde boeken uit hun boekenkastjes (Chen, 2022).

Overige thema’s die door respondenten genoemd werden waren boeken over grensoverschrijdende thema’s – één participant noemde specifiek Hitler –, boeken waarbij een sterke mening wordt gegeven, boeken over management en boeken over sport. Ook geven twee respondenten aan dat boeken die men gratis ontvangt – zoals boeken van de McDonalds of de Postcodeloterij – worden verwijderd.

Eén minibieb geeft aan ook kinderboeken te verwijderen. Deze worden niet weggegooid, maar deze worden naar een kinderminibieb gebracht, omdat ze hier passender zijn. Andere respondenten geven aan dat de ongewenste boeken veelal worden weggegooid. Sommige respondenten brengen boeken die in een goede staat zijn naar kringloopwinkels of naar buurthuizen. Het boek past dan niet bij het aanbod van de desbetreffende minibieb, maar is te goed om weg te gooien.

6.1.5 Hoe lang staat een boek maximaal in de minibieb?

Op een enkele respondent na, haalt iedereen na een bepaalde tijd boeken uit hun minibieb. Het gaat om boeken die ze als onbruikbaar beschouwen of boeken die volgens hen te lang in hun minibieb staan. Vijf respondenten laten hun boeken een aantal weken staan, waarbij het onbekend is wat ze met ‘een aantal’ bedoelen. Vijf andere respondenten hebben het over een aantal maanden, waarbij één het specificeert naar ‘maximaal zes maanden’ en één het heeft over ‘twee tot drie maanden’. Een andere respondent laat boeken maximaal één jaar staan alvorens hij het boek uit de minibieb verwijdert. De boeken die worden weggehaald, worden naar een kringloop gebracht, naar de supermarktbibliotheek, in een buurthuis geplaatst of bij het afval gegooid. Eén respondent geeft aan de overgebleven boeken naar de minibieb op het Centraal Station Nijmegen te brengen. Alle eigenaren zeggen actief bezig te zijn met de circulatie van de boeken in hun minibieb.

6.1.6 Vandalisme en extreme weersomstandigheden

Onder de negentien respondenten geven vijf respondenten aan dat ze te maken hebben met vandalisme. Dit betreft vernieling van het boekenkastje en vernieling van de inhoud van de kastjes. De kastjes zijn vernield of met graffiti bespoten. De boeken werden verscheurd en op de grond gegooid. Eén van de minibiebjes is kort na de kwantitatieve analyse in brand gestoken en bestaat niet meer.

Naast vandalisme komt diefstal ook geregeld voor. Zo geven drie respondenten aan dat hun minibieb meermaals bijna volledig is leeggehaald. Eén van de respondenten merkte op dat deze weggehaalde boeken kort daarna op Marktplaats werden geadverteerd. Hier heeft deze participant melding van gemaakt, waarna het niet meer is gebeurd.

Achttien van de negentien respondenten geven aan dat hun minibiebje een stevige constructie heeft, waarbij vooral rekening is gehouden met watergevoeligheid. De minibiebjes zijn waterdicht, of geplaatst onder een afdak. Het merendeel van de minibiebjes heeft deurtjes, waardoor de boeken beschermd worden tegen water. Eén participant geeft aan geen rekening te houden met de extreme weersomstandigheden.

6.1.7 Aandacht

Volgens veel van de minibieb-beheerders is aandacht cruciaal. Een minibieb beheren gaat verder dan een kastje plaatsen en hier boeken inzetten. De presentatie van de boeken in het kastje is volgens respondenten ook belangrijk: het kastje en de inhoud moeten er netjes uitzien. Daarnaast geven eigenaren aan dat hun minibieb ook voor contact zorgt; het is voor sommigen een ontmoetingsplek waar mensen boeken uitwisselen en een praatje kunnen maken.

Conclusie

Om de vraag te beantwoorden wat voor type boeken er in minibibliotheken in de gemeente Nijmegen circuleren en welke verschillen zich tussen stadsdelen aftekenen, is er een inhoudsanalyse verricht.

Om te achterhalen welke keuzes minibibliotheek-eigenaren maken omtrent het beheren en onderhouden van hun minibibliotheken en welke invloeden deze keuzes hebben op het aanbod en de circulatie van boeken in hun boekenkastje, is er een enquête afgenomen bij minibieb-eigenaren. Deze hoofdvragen worden in de volgende kopjes beantwoord, waarna een slotconclusie wordt getrokken.

Wat is het boekenaanbod in minibibliotheken binnen de gemeente Nijmegen?

Tijdens de kwantitatieve analyse zijn er van alle gefotografeerde boeken verschillende aspecten nader onderzocht. Er is naast de titel en de auteur van het boek ook gekeken naar het genre van het boek, de publicatiedatum, het gender van de auteur, de taal waarin de auteur het boek heeft geschreven en of de auteur nog leeft of niet. Ook is gekeken welke boeken in welk stadsdeel stonden en is bijgehouden welke boeken een hoge circulatiesnelheid en welke boeken een lage circulatiesnelheid hadden.

In de veertig onderzochte minibibliotheken bevonden zich in totaal 2269 boeken. Een kwart van het Nijmeegse boekenaanbod bestaat uit kinderboeken, waarvan het om 24% aan fictie en om 1% aan non-fictie gaat. De wens naar dit rijke aanbod aan kinderboeken komt in een onderzoek van Mckenna-Foster en Roseen (2022) naar voren: minibieb-eigenaars geven meermaals de belangen van het aanbieden van kinderboeken aan. Literaire romans worden ook veel aangeboden: 13% van het totaalaanbod bestaat uit Nederlandstalige literaire romans en 16% bestaat uit vertaalde literaire romans. 16% van het totaalaantal boeken betreft spannende boeken. Deze vier genres, waarvan verwacht werd dat ze in grotere getale zouden worden aangeboden, worden het frequentst aangeboden in de minibibliotheken. We zien overeenkomsten tussen deze uitkomsten en de uitkomsten uit het empirische onderzoek van Mckenna-Foster en Roseen (2022): in beide gevallen worden kinderboeken en spannende boeken frequent aangeboden.

Van alle boeken die zijn aangetroffen in de onderzochte minibibliotheken bestaat 54% uit boeken die zijn gepubliceerd vanaf het jaar 2000. In 41% van alle boeken gaat het om exemplaren die zijn gepubliceerd tussen 1946 en 1999. In 95% van alle boeken gaat het dus om boeken die minder dan 100 jaar oud zijn. Het onderzoek van Mckenna-Foster en Roseen laat een soortgelijk beeld zien: hier bestaat een groot deel van het aanbod uit boeken die in de afgelopen 10 tot 30 jaar geleden gepubliceerd zijn (Mckenna-Foster & Roseen, 2022).

Wat betreft de verhoudingen tussen mannelijke en vrouwelijke schrijvers die in minibibliotheken worden aangeboden lijkt deze redelijk evenwichtig: 47% van alle unieke auteurs is man en 44% is vrouw. Twee derde van de Nederlandstalige literaire romans is geschreven door mannen. Uit een onderzoek naar de diversiteit van de Nederlandse leeslijsten op middelbare scholen blijkt dat vrouwen ondervertegenwoordigd worden. Zo staat er in de top 10 meest gelezen teksten onder examenkandidaten havo/vwo maar één werk dat is geschreven door een vrouw. Op de lijst met

725 auteurs wiens werk wordt gelezen door de examenkandidaten havo/vwo, bevonden zich 281 vrouwen (Dera, 2021). De man-vrouwverhoudingen uit dit onderzoek komen overeen met de verhoudingen in het onderzochte aanbod Nederlandstalige literaire romans van de minibibliotheken. Wanneer het op genrefictie aankomt, is te zien dat het voornamelijk boeken van vrouwelijke auteurs zijn die in de minibibliotheken werden geplaatst: 70% van de auteurs is vrouw, 17% van de auteurs is man en 13% van de auteurs bestaat uit auteursgroepen. Deze auteursgroepen bestaan uitsluitend uit vrouwen. Binnen deze analyse van het aanbod in de genrefictie is ook het sub-genre erotiek meegenomen. Wanneer we dit sub-genre opzichzelfstaand analyseren, is te zien dat het aantal erotische romans dat is geschreven door mannelijke auteurs wordt teruggebracht naar een percentage van 6%. Deze 6% betreft een schrijversduo, waarvan één van de twee auteurs een man is.

Van alle unieke auteurs is achterhaald of ze nog leven. Van 1383 van de 1435 auteurs was dit te achterhalen. In 69% van de gevallen leeft de auteur nog. Wanneer we echter kijken naar het volledige aanbod van 2269 zien we dat er in totaal 462 (23%) werken worden aangeboden die zijn geschreven door overleden mannelijke auteurs. Dit percentage ligt aanzienlijk hoger dan het percentage boeken dat is geschreven door overleden vrouwelijke auteurs (8%). De verhouding overleden mannelijke auteurs en de verhouding overleden vrouwelijke auteurs is ook in het onderzoek van Dera (2021) naar de leeslijsten op middelbare scholen terug te zien: leerlingen op havo en vwo lezen vooral boeken van Nederlandse mannen met een westerse achtergrond. Veel van deze westerse mannelijke auteurs leven inmiddels niet meer, maar hun werk wordt nog volop gelezen.

De taal waarin de auteurs hun boeken schrijven is onderzocht. Van 1425 auteurs was het mogelijk om te achterhalen in welke taal zij schrijven. 43% van deze auteurs schrijft in het Nederlands. Ook bij het gehele aanbod van 2269 is gekeken hoeveel boeken er oorspronkelijk in het Nederlands zijn geschreven. Dit waren er 1005 (44% van het gehele aanbod).

Tot slot is er gekeken naar titels en auteurs die meerdere keren voorkomen in minibibliotheken. Bij de titels was de voorwaarde dat eenzelfde titel minstens vier keer in vier verschillende minibibliotheken werd aangeboden. Bij de auteurs was de voorwaarde dat de auteur minstens zes keer werd aangeboden. Diens werk hoefde niet in verschillende minibibliotheken te staan. Er bleken veel Boeken(week)geschenken in minibibliotheken verspreid te zijn: negen van de zestien veelvoorkomende boeken betreft een Boeken(week)geschenk. Het Boekenweekgeschenk uit 2022 werd in elf minibibliotheken aangetroffen. Het Boekenweekgeschenk van een jaar eerder stond in negen minibibliotheken. 20% van de namen op het overzicht met veelvoorkomende schrijvers bestond uit namen van thriller-auteurs. Naast deze auteurs werden kinderboekenschrijvers ook veel vertegenwoordigd: dertien van de 41 auteurs op deze lijst zijn kinderboekenschrijvers. Het onderzoek van McKenna-Foster en Roseen (2022) liet ook zien dat kinderboeken en spannende boeken veel werden meegenomen in minibibliotheken. Ook het onderzoek van Wennekers, Huysmans en De Haan (2018) toonde de populariteit van het genre 'spanning': dit was één van de twee meest gelezen genres. Paradoxaal was het genre dat in hetzelfde onderzoek het minst gelezen werd: dit waren de

kinderboeken. Toch moet deze paradox genuanceerd worden: de participanten in dit onderzoek waren allemaal dertien jaar of ouder, waardoor het aannemelijk is dat de leeftijd van de participanten hier invloed heeft gehad op de populariteit van kinderboeken.

Wat is de circulatiesnelheid van boeken in de minibibliotheken?

Van het totaalaanbod werd ongeveer één derde (32%) van alle gefotografeerde boeken binnen of na één week meegenomen. Van de boeken met een hoge circulatiesnelheid bleken boeken met de genres *kinderboeken*; *Nederlandstalige literaire romans*; *vertaalde literaire romans* en *spannende boeken* veelal de boeken te zijn die werden meegenomen. Deze vier genres waren goed voor 69% van alle boeken met een hoge circulatiesnelheid.

Van de genres Nederlandstalige literaire roman; vertaalde literaire roman en spannende boeken is gekeken hoeveel procent van de boeken binnen dat genre een hoge circulatiesnelheid heeft. Het blijkt dat ongeveer één derde van de boeken met de genres Nederlandstalige literaire roman, vertaalde literaire roman en spannende boeken na één week is weggehaald. Een ander genre dat op voorhand een hoge circulatiesnelheid leek te hebben, was de non-fictie, waarbij 39% van alle non-fictie binnen of na één week weg is. Hier moeten echter kanttekeningen bij worden gezet, omdat in het kwalitatieve onderdeel bleek dat sommige bibliotheek-eigenaren de keuze maken om (een overschot aan) religieuze boeken of zelfpromotieboeken uit hun minibibliotheek te verwijderen. Engelstalige fictie beschikt ook over een hoog percentage boeken met een hoge circulatiesnelheid: van alle waargenomen Engelstalige fictie werd 39% van dit genre binnen of na één week meegenomen. De hoge mate waarin Engelstalige boeken worden meegenomen correleert met de toenemende mate waarin jongeren Engelstalige boeken lezen (De Jong, 2022). Op sociale media vindt hierin ook een belangrijke verandering plaats: platforms als Instagram of TikTok worden ingezet om de kennis over boeken te verspreiden. Zogenaemde ‘BookTokkers’ delen hun leeservaringen met hun volgers. De meeste BookTokkers zijn Engelstalig en verspreiden recensies over Engelstalige boeken. Met het oog op deze toenemende populariteit kan gesteld worden dat dit één van de mogelijke verklaringen is voor de hoge mate van Engelstalige boeken met een hoge circulatiesnelheid (Wiederhold, 2022).

Wat is het verschil in het boekenaanbod van minibibliotheken tussen de stadsdelen?

Om nader te onderzoeken of er een significant verband bestaat tussen stadsdeel en boekenaanbod, zijn drie van de acht onderzochte stadsdelen geselecteerd op basis van het percentage laagopgeleiden. Er is voor opleidingsniveau gekozen, omdat uit onderzoek blijkt dat er minder laagopgeleiden lezen dan hoogopgeleiden (Wennekers, Huysmans & De Haan, 2018). Deze drie stadsdelen worden als onafhankelijke variabelen meegenomen in een Chi-kwadraattoets. Stadsdeel Nijmegen-Oost heeft een laag percentage laagopgeleiden, Dukenburg heeft een hoog percentage laagopgeleiden en Nijmegen-Oud-West heeft een percentage dat hier tussenin ligt. Om te bepalen of er een significant verband bestaat tussen de stadsdelen en verschillende genres van de boeken, zijn de stadsdelen Nijmegen-Oost, Nijmegen-Oud-West en Dukenburg en de genres kinderboeken; Nederlandstalige literaire romans en

spannende boeken door middel van een Chi-kwadraattoets geanalyseerd. Er bleek een significant verband te bestaan tussen stadsdeel en genre ($p < .001$).

Dezelfde drie stadsdelen zijn, wederom vanwege het aantal laagopgeleiden, als uitgangspunt genomen om te achterhalen of er een verband bestaat tussen stadsdeel en publicatiedatum. Hierbij zijn alle boeken vóór 2000 en alle boeken vanaf 2000 meegenomen die zich in de gekozen minibibliotheken van deze stadsdelen bevonden. Uit deze Chi-kwadraattoets bleek dat er geen significant verband is tussen stadsdeel en publicatiedatum ($p = .059$).

Om te meten of er een significant verband bestaat tussen *stadsdeel* en *circulatiesnelheid* zijn wederom dezelfde stadsdelen geselecteerd. Uit deze Chi-kwadraattoets bleek een significant verband te bestaan tussen stadsdeel en circulatiesnelheid ($p < .001$). In Dukenburg bleek het aantal boeken met een hoge circulatiesnelheid aanzienlijk lager te liggen dan bij de andere twee stadsdelen ($SR = -4.2$). Deze cijfers komen overeen met de ervaringen van de respondenten uit Dukenburg, die aangaven een mindere mate van populariteit van hun minibieb te ervaren.

Welke keuzes maken minibieb-eigenaars en welke invloed heeft dit op het aanbod en de circulatie van boeken?

Aan negentien minibibliotheek-eigenaren is gevraagd naar hun motivatie om een minibibliotheek te beheren. Uit alle stadsdelen behalve Nijmegen-Centrum heeft minimaal één minibieb-eigenaar de enquête ingevuld.

Minibieb-eigenaren uit de stadsdelen Nijmegen-Oost, Nijmegen-Midden, Nijmegen-Noord en Nijmegen-Zuid geven aan dat ze hun minibieb als populair ervaren. De participanten uit Nijmegen-Nieuw-West en Nijmegen-Oud-West zijn verdeeld over de populariteit: uit beide stadsdelen geeft de helft aan dat zijn minibieb veel bezocht wordt. De andere helft geeft aan mindere mate van populariteit te ervaren. De respondenten uit Dukenburg geven aan een mindere mate van populariteit te ervaren, ondanks dat er moeite wordt gestoken in de bekendheid van hun minibieb. De cijfers in Tabel 15 laten dit ook zien: in Dukenburg lag de circulatiesnelheid van boeken tijdens het onderzoek het laagst. Slechts 14% van de boeken in Dukenburg werd binnen of na een week meegenomen. Ook in de statistische analyse, waarbij er werd achterhaald of er een significant verband bestaat tussen stadsdeel en circulatiesnelheid, zien we terug dat Dukenburg een lage bijdrage heeft in boeken met een hoge circulatiesnelheid.

Een groot deel van de participanten is een minibieb gestart om op deze manier van boeken af te komen, zonder ze hiervoor weg te hoeven gooien. Het overschot aan boeken wordt op gratis aangeboden in de vorm van een weggeefbibliotheek. Daarnaast geven negen respondenten aan dat ze het belangrijk vinden om leesplezier te verspreiden. Drie participanten geven expliciet aan dat ze graag en veel lezen. Echter, omdat acht respondenten aangeven dat ze een minibieb zijn gestart omdat ze hun boekenkasten gingen opruimen en hun collectie wilden reduceren, is aannemelijk dat het aantal lezers hoger ligt: deze beheerders hebben immers zelf een grote collectie boeken. Een klein aantal

geënquêteerden geeft aan dat het vergroten van het buurtgevoel een belangrijke motivatie is voor het onderhouden van de minibieb. Uit onderzoek van Sarmiento, Sims en Morales (2018) blijkt dat de minibibliotheken van buurtbewoners die zich medeverantwoordelijk en betrokken voelen bij het onderhouden hiervan, aanzienlijk schoner en opgeruimder zijn.

Dertien van de negentien participanten geven aan frequent zelf boeken uit hun minibibliotheek te halen voor eigen plezier. Vier respondenten gaven aan dit zo nu en dan te doen. Twee participanten antwoordden met 'nee'. Bij de boeken die ze zelf weghalen gaat het veelal om romans die zijn geschreven door bekende auteurs. Eén participant gaf aan niet alleen voor zichzelf, maar ook voor kennissen boeken weg te halen. De respondenten halen minder frequent boeken weg uit minibibliotheken van anderen. Eén respondent geeft aan dit vroeger wel te doen, maar hiermee te zijn gestopt sinds de oprichting van de eigen minibibliotheek. Zes participanten halen geregeld boeken uit andermans minibibliotheek. Het gaat hierbij om boeken die ze zelf willen lezen. Eén respondent geeft aan dat deze boeken omruilt met boeken uit een andere minibibliotheek. Hierbij motiveert hij zijn antwoord: “(...) meestal om ze om te ruilen met boeken die bij ons niet goed lopen.”

Veel minibieb-eigenaren kiezen bewust om een bepaald genre of een bepaald soort boek uit hun minibibliotheken te verwijderen. Het gaat hier vaak om religieuze boeken of om boeken waarbij zelfpromotie het hoofddoel is. Negen respondenten gaven aan boeken weg te halen die volgens hen te oud zijn. Eén respondent gaf aan alle boeken vóór 2000 weg te halen. Twee respondenten antwoordden dat gratis boeken – zoals de boeken van de McDonalds of de Postcodeloterij – ook worden verwijderd. In eerder verricht onderzoek zien we dat er dezelfde keuzes worden gemaakt: de ondervraagde respondenten uit het onderzoek van Mckenna-Foster en Roseen (2022) gaven aan gedateerde boeken, religieuze werken, pornografisch getinte boeken en beschadigde boeken uit hun boekenkastje te verwijderen.

Bijna alle respondenten geven aan boeken na een bepaalde tijd uit hun minibibliotheek te halen. Wanneer een boek na een aantal weken tot een aantal maanden nog door niemand is meegenomen, wordt het weggehaald. Deze worden naar kringlopen, supermarkten of naar buurthuizen gebracht. In sommige gevallen worden de boeken weggegooid. De minibieb-eigenaren geven aan actief bezig te zijn met het onderhouden van de aangeboden boeken in hun minibibliotheek. Hierbij krijgt een deel steun van buurtbewoners: de samenwerking tussen buurtbewoners en minibibliotheek-eigenaren bevordert het buurtgevoel. Dit wordt door meerdere bibliotheek-eigenaren vermeld.

Slotconclusie

Op de vraag hoe het aanbod en de circulatie van boeken in minibibliotheken binnen de gemeente Nijmegen eruit ziet, kan worden geantwoord dat het aanbod groot is en de circulatie relatief hoog ligt. In totaal zijn er 2269 boeken gefotografeerd in 5 weken tijd¹⁴. De genres Nederlandstalige literaire roman; vertaalde literaire roman; spannende boeken en kinderboeken kenden het grootste aanbod. Dit aanbod past bij de leesvoorkeuren die door Wennekens, Huysmans en De Haan (2018) gemeten zijn en waaruit bleek dat participanten een voorkeur hadden voor spannende boeken en literaire romans. Tussen deze genres en de stadsdelen bleek een significant verband te bestaan ($p < .001$). Het kleine merendeel (54%) van de boeken werd vanaf 2000 gepubliceerd. 95% van het totale aantal boeken werd na 1945 gepubliceerd, wat betekent dat de aangeboden boeken relatief recentelijk gepubliceerd zijn. De keuze van minibibliotheek-eigenaars om gedateerde boeken uit hun minibibliotheek te verwijderen kan hier invloed op hebben gehad. Uit onderzoek van McKenna-Foster en Roseen (2022) zien we overeenkomsten: ook hier worden recentelijk uitgegeven boeken aanzienlijk hoger vertegenwoordigd en geven minibieb-beheerders aan dat ze gedateerde boeken uit hun minibiebjes verwijderen.

De verhouding tussen mannelijke auteurs en vrouwelijke auteurs is klein: van allebei de groepen wordt ongeveer evenveel aangeboden, al is het verschil tussen mannelijke en vrouwelijke schrijvers van Nederlandstalige literaire romans een stuk groter: twee derde van de Nederlandstalige literatuur in de minibiebjes is geschreven door mannen, wat in eerder onderzoek naar de diversiteit van auteurs op leeslijsten ook naar voren komt. Ook op deze leeslijsten is het merendeel van de auteurs man. Boeken(week)geschenken worden volop in minibibliotheken aangeboden: meer dan 4% van het gehele onderzochte boekenaanbod bestaat uit Boekenweekgeschenken.

Al met al kan gesteld worden dat het boekenaanbod in minibibliotheken binnen de gemeente Nijmegen ruim en divers is. Zowel kinderen als de (jong)volwassenen kunnen langs de minibibliotheken lopen en een boek vinden dat past bij hun belevingswereld of leesvoorkeuren. Ondanks dat niet iedere minibieb-eigenaar zijn minibieb als populair ervaart en niet iedere minibibliotheek evenveel bezocht wordt, blijkt de minibibliotheek wel degelijk gewaardeerd te zijn. Openbare bibliotheken zijn enthousiast en vragen minibieb-beheerders om samen met hen te brainstormen over een manier om de ruilbiebjes meer onder de aandacht te brengen, want hoe meer er gelezen wordt, hoe beter.

---

¹⁴ In week 5 zijn alle nieuwe boeken die zijn gefotografeerd niet meegenomen; in de laatste week werd er enkel nagegaan of de boeken die zijn gefotografeerd in week 4 nog in de boekenkastjes stonden. Oftewel: enkel de circulatiesnelheid werd in ronde 5 geanalyseerd.

Discussie en aanbevelingen

Tijdens het onderzoeken van het boekenaanbod en de circulatie van boeken in minibibliotheken binnen de gemeente Nijmegen, zijn er wekelijks, voor vijf weken lang, foto's gemaakt van de inhoud van veertig minibibliotheken. Deze veertig minibibliotheken lagen verspreid over acht van de negen Nijmeegse stadsdelen. Om een volledig beeld te scheppen van het boekenaanbod van minibibliotheken in Nijmegen, kan het negende stadsdeel, Lindenholt, betrokken worden in dit onderzoek. Wegens de verre afstand en het niet kunnen vinden van online geregistreerde minibibliotheken zijn er in Lindenholt geen minibibliotheken onderzocht.

Tijdens het verzamelen van de kwantitatieve data is er geen rekening gehouden met het aantal minibibliotheken per stadsdeel. Hierdoor lagen de verhoudingen uit balans: in één stadsdeel werd er maar één minibibliotheek onderzocht en in een ander stadsdeel waren dit er tien. Daarom wordt aangeraden om rekening te houden met deze verhoudingen.

Vóór de start van de eerste ronde, waarbij de minibibliotheken voor de eerste keer gefotografeerd werden, is geen proefronde gemaakt. Van de boeken die in week 1 gefotografeerd waren, en in week 2 waren meegenomen, is onbekend hoe lang ze al in het boekenkastje stonden voor aanvang van het onderzoek. Om de betrouwbaarheid van deze cijfers te vergroten, zou er één of twee weken voor de start van de dataverzameling een steekproefronde gemaakt kunnen worden.

In Tabel 7 werd een overzicht gemaakt van het aantal boeken per minibibliotheek per stadsdeel. Er is in de totstandkoming van dit overzicht geen rekening gehouden met de afmetingen van de onderzochte minibibliotheken: er bevonden zich tijdens de dataverzameling minibibliotheken met verschillende formaten. In kleine minibiebjes staan logischerwijs minder boeken dan in een grotere minibieb. In een mogelijk vervolgonderzoek is het daarom raadzaam om te kijken naar het aantal boeken per m², waarbij er dus rekening gehouden wordt met de verschillende afmetingen van minibiebjes.

Naast het opleidingsniveau, was leeftijd ook een belangrijke pijler voor de leesfrequentie van mensen. Zo blijkt dat 65-plussers aanzienlijk meer lezen dan jongeren tussen de 13-19 jaar jongvolwassenen met een leeftijd tussen de 20 en de 34 jaar (Wennekers, Huysmans & De Haan, 2018). Wanneer stadsdelen met elkaar vergeleken worden, kan naast opleidingsniveau ook de leeftijd van inwoners in verscheidene stadsdelen als uitgangspunt worden genomen om mogelijke verbanden te ontdekken tussen stadsdeel en boekaspecten.

Er is in dit onderzoek gebruikgemaakt van de cijfers die zijn gemeten door de gemeente Nijmegen. Echter, op de website allecijfers.nl is breder onderzoek gedaan naar de situatie per stadsdeel in Nijmegen. Hier zijn bijvoorbeeld ook cijfers te vinden van het aantal middelbaar opgeleiden en het aantal hoogopgeleiden per stadsdeel. Dit bestand is niet gratis te raadplegen en is daarom in dit onderzoek niet gebruikt.

In deze analyse is er bijgehouden welke boeken er in minibibliotheken zijn aangeboden, welke

boeken er werden meegenomen en welke motivaties en keuzes minibieb-eigenaren hebben en maken omtrent het beheren van hun minibibliotheken. Hoeveel mensen er gebruik maken van minibibliotheken is niet beantwoord: er is geen verder onderzoek gedaan naar minibieb-gebruikers. In een vervolgstudie zou er daarom onderzoek gedaan kunnen worden naar de mensen die een minibibliotheek gebruiken. Hierbij kan onder andere gekeken worden naar de frequentie waarin een gebruiker een minibieb bezoekt, hoe vaak deze gebruiker boeken meeneemt en/of terugzet, hoe frequent de gebruiker een boek leest, hoe oud de gebruiker is en welke genderidentiteit de gebruiker aanneemt.

Meerwaarde voor het wetenschappelijk debat

In 2018 toonde het PISA de uitkomsten van een leesonderzoek, waarbij de leesvaardigheid van leerlingen in vijftien EU-landen werd gemeten. Nederlandse leerlingen scoren lager dan alle voorgaande jaren en voor het eerst ook lager dan in de 15 EU-landen (PISA, 2018). Naast de verslechterde leesvaardigheid blijken deze jongeren ook steeds minder plezier te ervaren in het lezen van fictie. De verplichte literatuur die ze aangeboden krijgen op middelbare scholen blijkt hen niet te enthousiasmeren. Van de ondervraagde jongeren en jongvolwassenen is 39% een boektwijfelaar en 33% een boekmijder: deze jongeren lezen nauwelijks en met milde enthousiasme tot helemaal niet en zonder enthousiasme (Stalpers, 2020). Meerdere instellingen zijn bezig met het ontwikkelen van nieuwe initiatieven met als doel de leesplezier en de leesvaardigheid te bevorderen. Minibibliotheken kunnen hierin een belangrijke bijdrage leveren: ze worden veelal ingezet om boeken te verspreiden. De drempel om een boek te lezen wordt lager: het boek is gratis en hoeft niet teruggebracht te worden. Wel is het aanbod belangrijk voor de leesbevordering: gaat het hier om genres die (door jongeren) als populair worden ervaren? In dit onderzoek is in kaart gebracht welke genres er in minibibliotheken aangeboden worden. Hieruit blijkt dat de hoog vertegenwoordigde boeken in de minibibliotheken wel degelijk de genres betreffen die onder boekenlezers graag gelezen worden (Wennekers, Huysmans & De Haan, 2018). Met deze data kan er verder gekeken worden naar de potentiële rol die minibibliotheken kunnen spelen in de leesbevordering van de bevolking, en met name die van jongeren. Hiervoor kan nader onderzocht worden óf en hoe jongeren gebruik maken van minibibliotheken. Dat ze gebruikt worden, blijkt uit de cijfers. Het is echter nog niet duidelijk wie deze gebruikers zijn en of minibibliotheken vooral aanslaan bij de boekenwormen, of dat minibibliotheken er ook voor zorgen dat boektwijfelaars of boekmijders een boek zullen oppakken en deze gaan lezen.

Bibliografie

- Bax, S., Dera, J., Oerlemans, A., & van der Starre, K. (2022). Het literaire veld als schema: Actuele kanttekeningen bij een dominant model in de neerlandistiek. *Tijdschrift voor Nederlandse Taal-en Letterkunde*, 138(2), 164-180.
- BNNVARA (25 november 2009). *Miljoen exemplaren van Kluuns debuutroman*. BNNVARA. Geraadpleegd op 2 juni 2023, van <https://www.bnnvara.nl/kassa/artikelen/miljoen-exemplaren-van-kluuns-debuutroman>
- Boek.nl. (z.d.). *NUR-zoeken*. Geraadpleegd op 12 april 2023, van <https://www.boek.nl/nur>
- Chen, P. J. (2022). The contribution of street libraries in Australia to literacy, community and the gift economy. *Journal of the Australian Library and Information Association*, 71(1), 27-49.
- Cottrell, M. (2018). The Question of Little Free Libraries. *American Libraries*, 49(1-2), 32-37.
- CPNB. (z.d.). *De Bestseller 60: De officiële lijst met bestverkochte boeken*. Geraadpleegd op 21 juni 2023, van <https://www.debestseller60.nl/>
- Dera, J. J. M. (2021). De helaasheid der leeslijsten. Over diversiteit in het literatuuronderwijs.
- De Jong, L. (7 april 2022). Is het erg dat jongeren liever Engels lezen? ‘Wat moeten ze met De aanslag? Daarmee vergal je het plezier’. *de Volkskrant*. Geraadpleegd op 26 mei 2023, van <https://www.volkskrant.nl/cultuur-media/is-het-erg-dat-jongeren-liever-engels-lezen-wat-moeten-ze-met-de-aanslag-daarmee-vergal-je-het-plezier~b336d045/?referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.nl%2F>
- Hebban. (z.d.). *Eerdere verschenen Boekenweekgeschenken*. Hebban.nl. Geraadpleegd op 3 juni 2023, van <https://www.hebban.nl/lijsten/boekenweekgeschenken>
- Kinderzwerfboek. (z.d.). *Kinderzwerfboeken, ook voor jou!* Kinderzwerfboek.nl. Geraadpleegd op 5 juni 2023, van <https://kinderzwerfboek.nl/>

Mckenna-Foster, A., & Roseen, H. (2022). What's in a book exchange: Examining contents in relation to steward intentions, geography, and public library collections. *Journal of Librarianship and Information Science*, 0(0). <https://doi.org/10.1177/09610006221124336>

Minibibliotheek.nl. (z.d.). *Minibibliotheek zoeken*. Minibibliotheek.nl. Geraadpleegd op 26 februari 2023, van <https://www.minibibliotheek.nl/>

Minibieb.nl. (z.d.). *Zoek minibieb*. Minibieb.nl. Geraadpleegd op 3 maart 2023, van <https://minibieb.nl/zoek-minibieb/>

NieuwsuitNijmegen.nl (2022, 10 december). *Beheer je een mini-bieb? Doe dan mee met de brainstorm!* NieuwsuitNijmegen. Geraadpleegd op 2 juni 2023, van <https://www.nieuwsuitnijmegen.nl/Nieuws/13253/beheer-je-een-mini-bieb-doe-dan-mee-met-de-brainstorm.html>

Nijmegen.nl (z.d.). *Dataportaal van de gemeente Nijmegen*. Geraadpleegd op 16 april 2023, van <https://www.nijmegen.nl/>

PISA-Nederland. (2018). *Leesvaardigheid Nederlandse scholieren daalt*. Geraadpleegd op 21 juni 2023, van <https://www.pisa-nederland.nl/resultaten2018/>

Raat, G. F. T. (2015). De bibliotheek, in het bijzonder de openbare bibliotheek (negentiende eeuwen). In J. Jansen & N. Laan, *Van hof tot overheid: Geschiedenis van literaire instituties in Nederland en Vlaanderen* (pp. 257-284). Hilversum: Uitgeverij Verloren.

Sarmiento, C. S., Sims, J. R., & Morales, A. (2018). Little Free Libraries: an examination of micro-urbanist interventions. *Journal of Urbanism: International Research on Placemaking and Urban Sustainability*, 11(2), 233-253.

Schmidt, J., & Hale, J. (2017). Little Free Libraries®: Interrogating the impact of the branded book exchange. *Journal of Radical Librarianship*, 3, 14-41.

Schneijders, P. (1997). *Nederlandse bibliotheekgeschiedenis. Van librije tot virtuele bibliotheek*. Den Haag

Smits, G. (2018, 27 september). Waarom poëzie leeft: 'Het is een soort collectieve therapie'. *NU.nl*.
Geraadpleegd op 2 juni 2023, van <https://www.nu.nl/cultuur-overig/5481749/waarom-poezie-leeft-het-soort-collectieve-therapie.html>

Snow, M. (2015). Little free libraries: A call for research into the tiny book depositories. *Children and Libraries*, 13(4), 30-32.

Stalpers, C. P. (2020). De leeswereld van jongeren en jongvolwassenen. *Stichting Lezen*. (32-35)

Webster, T., Gollner, K., & Nathan, L. (2015). Neighbourhood book exchanges: localising information practices. *Information Research: An International Electronic Journal*, 20(3), n3.

Wennekers, A., Huysmans, F., & de Haan, J. (2018). *Lees: Tijd: Lezen in Nederland*. (SCP- publicatie; No. 2018-02).

Wiederhold, B. K. (2022). BookTok made me do it: the evolution of reading. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 25(3), 157-158.

Bijlagen

Bijlage 1: Toestemmingsbrief bibliotheek-eigenaren

Beste minibieb-eigenaar,

Mijn naam is Sharon Hiep en ik studeer momenteel Letterkunde aan de Radboud Universiteit Nijmegen. Voor mijn masterscriptie doe ik onderzoek naar de circulatie van boeken in minibibliotheken binnen gemeente Nijmegen. Gedurende vijf weken zal ik op iedere donderdag een foto maken van de inhoud van deze minibibliotheken, om deze boeken nader te verwerken in mijn onderzoek. Deze foto's worden verder niet gedeeld en zijn enkel bedoeld voor de analyse van deze scriptie. Mocht u hier bezwaar tegen hebben, dan kunt u een mail sturen naar sharon.hiep@ru.nl. Vermeld hierbij de locatie van uw minibibliotheek; ik zal uw minibieb dan niet betrekken in mijn onderzoek.

Naast deze circulatie van boeken, ben ik ook benieuwd naar uw motivatie om een minibieb te beheren. Hiervoor zou ik u graag een aantal vragen stellen, waarbij ik in zal gaan op uw persoonlijke ervaringen omtrent het beheren van deze minibibliotheek. Mocht u hieraan mee willen/kunnen werken, dan hoor ik dat graag van u. Ook dan kunt u een mailtje sturen naar sharon.hiep@ru.nl of kunt u mij telefonisch bereiken op [REDACTED].

Alvast bedankt voor uw medewerking.

Hartelijke groeten,

Sharon Hiep

---

¹⁵ Het telefoonnummer is wegens privacy redenen weggelaten.

Bijlage 2: Enquête kwalitatief onderzoek

Enquête, afgenomen bij minibieb-eigenaars gemeente Nijmegen

Een eigen minibibliotheek in Nijmegen!

Voor mijn masterscriptie doe ik onderzoek naar de circulatie van boeken in minibiebs die gelegen zijn in gemeente Nijmegen. Naast deze boekencirculatie ben ik ook benieuwd naar de eigenaren van deze minibiebs: wat motiveert u om zo'n minibieb te beheren? Antwoorden op onderstaande vragen worden in mijn scriptie verwerkt. Alvast veel dank voor uw deelname en bijdrage!

1. In welke wijk staat uw minibieb?
2. Wat is uw leeftijd?
3. Hoe lang beheert u uw minibieb (in maanden) ?
4. Ontvangt u subsidie of een andere manier van steun voor uw minibieb? Zo ja, welke steun ontvangt u?
5. Hoe populair ervaart u uw minibieb? *Markeer slechts één ovaal.*

Populair

1

2

3

4

5

Niet populair

6. Licht het antwoord op de vorige vraag toe: waaraan merkt u dat uw minibieb (niet) populair is?
7. Welke motivatie(s) had u om deze minibieb op te richten / te beheren?
8. Haalt u zelf wel eens een boek uit uw minibibliotheek, omdat u dit boek zelf wilt lezen?

9. Indien 'ja' op de vorige vraag: welk(e) boek(en) heeft u wel eens weggehaald omdat u ze wilde lezen?
  10. Haalt u wel eens een boek uit een andere minibibliotheek, omdat u dit boek zelf wilt lezen?
  11. Indien 'ja' op de vorige vraag: welk(e) boek(en) heeft u wel eens weggehaald omdat u ze wilde lezen?
  12. Haalt u wel eens boeken uit uw minibibliotheek, omdat u vindt dat ze niet in uw minibieb thuishoren? Zo ja, in welke situaties doet u dat?
  13. Wanneer een boek erg lang in uw minibieb staat, haalt u dit boek dan weg? Indien 'ja', hoe lang laat u een boek gemiddeld staan voordat u het boek uit uw minibieb weghaalt?
En wat doet u dan met dit boek?
  14. Heeft u wel eens te maken gehad met vandalisme bij uw minibieb? Indien 'ja', hoe gaat u hiermee om?
  15. Hoe beschermt u de boeken in uw minibieb tegen extreme weersomstandigheden (regen, hagel, sneeuw)?
  16. Heeft u nog verdere opmerkingen/informatie over uw minibieb die waardevol is om te delen?
-

Deze content is niet gemaakt of goedgekeurd door Google.

Google Formulieren
